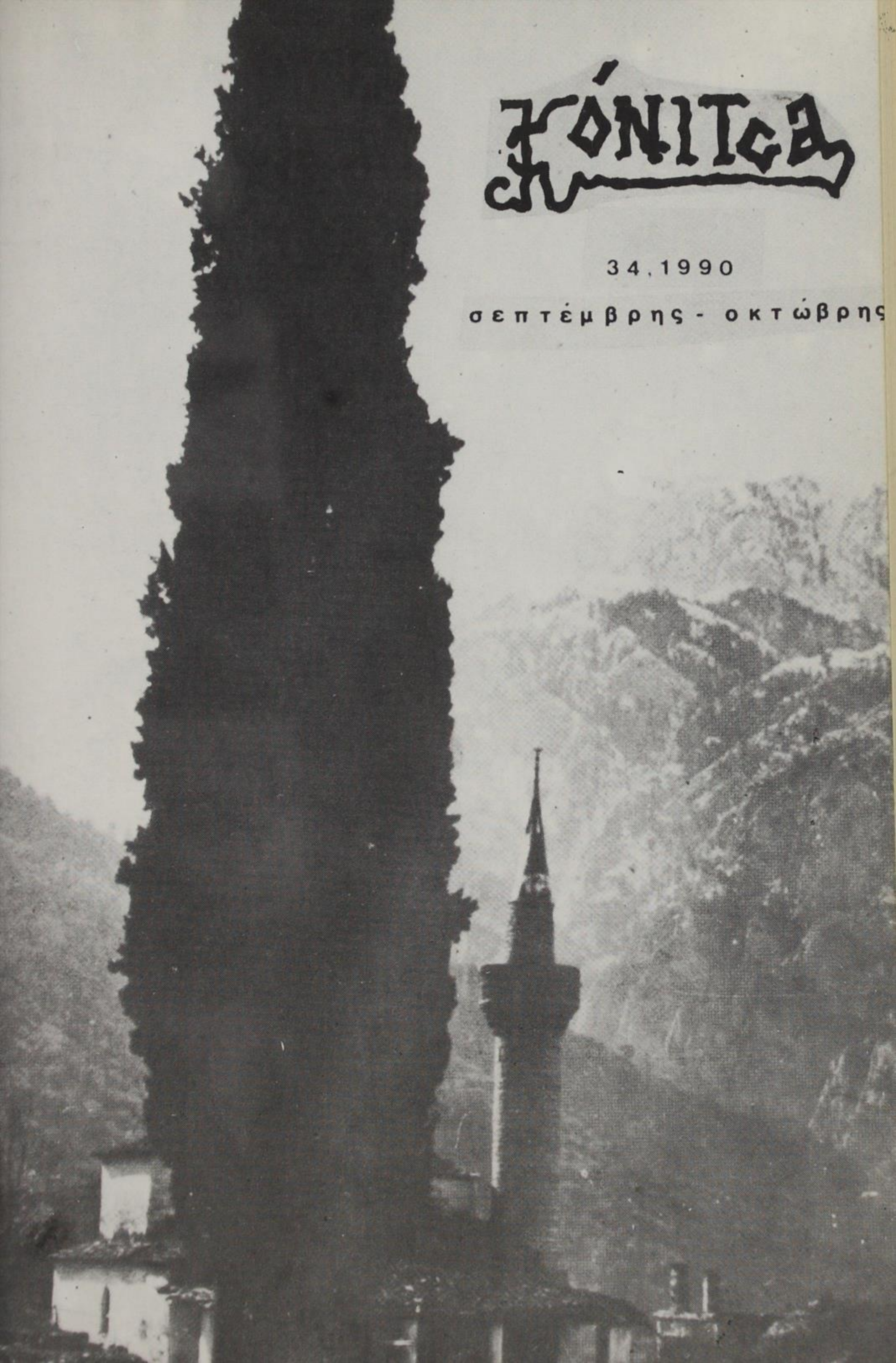

ΚΟΝΙΤΣΑ

34, 1990

σεπτέμβρης - οκτώβρης

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ. ΤΕΥΧΟΣ 34 ΔΡΧ. 150.
ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
28ης Οκτωβρίου 1940 Λ. Βλάχου	349
Αφιέρωμα στα 50 χρόνια του 40	
Α. Ευθυμίου	351
Άνιση αερομαχία, Δ. Βότσικα	355
Οι Γερμανοί στην Κόνιτσα, Β. Βουρδούκα	356
Ενωτική Δημοτική Κίνηση (Ευχαριστήριο Κάλεσμα	358
Δημοτικές εκλογές, Ν. Κυρίτση	359
Δημοτικά τραγούδια, Ν. Ρεμπέλη	361
Δοξασμένη Κοιλάδα, Η. Παπαζήση	364
Αναφορά στο Άγιο Όρος Ι.Τ.	367
Η μέλισσα και τα προϊόντα της Σ. Τουφίδη	372
Η τελευταία αρκούδα της Πίνδου, Δ. Χατζή	373
Πυρσογιαννίτες - Λάτσηδες, Τ. Αδάμου	376
Προσανατολισμοί νέων, Α. Παπαχρήστου	377
Μνήμες, Ε. Ευαγγελίδη	378
Στην Μάνα, Ν. Χρηστίδη - Τζόκα	379
Στο Νίκο Χατζηφραιμίδη	379
Τοπωνύμια Λυκόρραχης Σ. Φασούλη	380
Προβλήματα χωριών Σ. Φασούλη	381
Ένα πρόβλημα Λ. Εζνεπίδη	383
Αποτελέσματα Δημοτ.- Κοινοτ. Εκλογών	383
Δημοτικές εκλογές 1994 Α.	384
Ειδήσεις	385
Κοινωνικά	386
Συνδρομές	387

Τζαμί Δερβισιάδων στη θέση
του σημερινού Ναού Αγίου - Κοσμά

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδη Σωτήρης
Τσιάγκης Ίκαρος
Τσούβαλη Κατερίνα

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το Νόμο:

Σωτ. Τουφίδη
Κόνιτσα 44.100
Τηλ. (0655)
22.464 — 22.212

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ 800
Εξωτερικού, Δολ. U.S.A. 20. Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη,
ή στο βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

28η Οκτωβρίου 1940

Γιορτάζουμε φέτος τα 50 χρόνια από την ένδοξη 28η Οκτωβρίου 1940.

Ήταν ένα συννεφιασμένο και βροχερό πρωινό, πριν μισό αιώνα, όταν όλος ο ελληνικός λαός με μια γυχή και μια καρδιά πετάχτηκε όρδιος να υπερασπιστεί τα ιερά και τα όσια της πατρίδας μας μπρος στη βάρβαρη επίθεση του Ιταλικού φασισμού. Και μάλιστα σε μια εποχή που η Ευρώπη είχε γονατίσει στην επέλαση της χιτλερικής πολεμικής μηχανής, όταν η Γαλλία που θεωρούνταν μέχρι τότε η πρώτη στρατιωτική δύναμη της Ευρώπης σαρώθηκε σε λίγες μέρες και η περίφημη γραμμή Μαζινώ έπεσε σαν χάρτινος πύργος, όταν ο Μπενίτο Μουσολίνι απειλούσε το σύμπαν από το Παλάτσο Βενέτσια με τα «οχτώ εκατομμύρια λόγχες» του και τέλος όταν όλα τάσκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά.

Η 28η Οκτωβρίου 1940 υπήρξε

το μέγα ορόσημο στην Ιστορία του έθνους μας αντίστοιχο και ισάξιο του 1821. Όπως τότε οι έλληνες δε δίστασαν να αντιμετωπίσουν μια ολόκληρη οθωμανική αυτοκρατορία και μάλιστα κάτω από τη βαριά και αποδαρρυντική σκιά της «Ιερής συμμαχίας», έτσι και το 40 τόλμησαν αυτοί πρώτοι και σχεδόν άοπλοι να αντιτάξουν το «όχι» στον πάνοπλο επιδρομέα. Και στις δυο μεγαλειώδεις εξάρσεις του έθνους μας το όραμα της λευτεριάς, ο πόθος της ελεύθερης ελληνικής πατρίδας, όρθωσαν τον ελληνικό λαό να ριχτεί σε άνισους αγώνες και σε αμέτρητες δυσίες. Και μετά το 40 και τους επικούς αγώνες στο Καλπάκι, στα χωριά της Κόνιτσας και στα Αλβανικά βουνά, να δημιουργήσει σε συνέχεια το αδάνατο έπος της Εθνικής Αντίστασης και να διακηρύξει στον κόσμο όλον το όνομα της περήφανης αγωνιζόμενης Ελλάδας.

Πέρασαν 50 χρόνια από το 1940 και θα ακουστούν και φέτος μεγάλοστομοι λόγοι. Αλλά πόση επίδραση θα έχουν στη νέα μας γενιά; Πέρασαν 45 χρόνια από τη μεγαλειώδη Εθνική μας Αντίσταση, αλλά ποιές χορδές στην γυχή των νέων μας θα κρούσει η αναφορά μας σ' αυτήν, όταν χρόνια ολόκληρα είχε τεθεί σε άγριο διωγμό;

Η σκέψη μας και η ανησυχία μας, πάνω από τις επισημότητες του γιορτασμού, είναι τα μηνύματα που θα φτάσουν στους νέους μας, από τις επέτειες αυτές. Γιατί η γενιά του 40 και της Εθνικής Αντίστασης, οι παππούδες των σημερινών νέων φεύγουν πια απ' τη ζωή. Και όσοι ζουν ακόμα και από τους τάφους τους οι νεκροί των αγώνων μας καλούν τους σημερινούς νέους στο χρέος τους.

Εκείνοι χωρίς να υψώσουν περήφανο λόγο θα τους πουν ταπεινά ότι στο κάλεσμα των καιρών τους νηστικοί τότε και στερημένοι, έδωσαν το «παρών» στους μεγάλους αγώνες.

Το χρέος τώρα πέφτει στα χέρια τα δικά σας νέοι του τόπου μου, νέοι της Κόνιτσας, της Ηπείρου, νέοι της Ελλάδας. Αποδιώξτε τον ατομισμό, τον προσωπικό ενδαιμονισμό.

Ανοίξτε την καρδιά σας γύρω τριγύρω, προσφέρετε τα νιάτα σας στην κοινωνία. Οικοδομήστε ενωμένοι, αδελφωμένοι την ανάπτυξη, την πρόοδο, τον πολιτισμό της πατρίδας μας. Αδράξτε το χρέος σας.

Πέρασαν περίπου δέκα χρόνια από τον καιρό που από τις στήλες της «Κόνιτσας» έριξα την ιδέα ότι ο επίσημος Πανελλήνιος εορτασμός της 28ης Οκτωβρίου πρέπει να γίνεται στην πόλη της Κόνιτσας και εξηγούσα ότι η κύ-

ρια επίθεση του εισβολέα και οι σκληρές μάχες απόκρουσης των Ιταλών έγιναν στο Καλπάκι και στα χωριά μας γύρω από το Σμόλικα και τη Λάκκα Αώου. Εδώ έγινε η ανατροπή του εχθρού που επιχείρησε μέσω Βωβούσας να φτάσει στο Μέτσοβο και από εκεί στα Γιάννινα και να αποκόψει το Καλπάκι. Εδώ στα χωριά μας γνώρισε την πρώτη ήττα η φασιστική αλαζονεία και πίσω από τη Σιουσνίτσα στο Ελεύθερο έπεσαν στα χέρια του ελληνικού στρατού οι πρώτοι εφτακόσιοι (700) Ιταλοί αιχμάλωτοι. Και επειδή σ' όλη αυτή την περιοχή η πόλη της Κόνιτσας είναι το μοναδικό αστικό κέντρο, εδώ πρέπει να γίνεται ο επίσημος γιορτασμός με την παρουσία του προέδρου της Δημοκρατίας και των κυβερνητικών αρχών.

Την ιδέα αυτή και το αίτημα, τα επέδωσε με υπόμνημά του ο τότε δήμαρχος Σπύρος Γκότζος στον και τότε πρόεδρο της Δημοκρατίας Κων/ντίνο Καραμανλή.

Και έκτοτε ουδέν. Βέβαια για την επιτυχία του δίκαιου αυτού αιτήματος θα χρειαστεί πολλή δουλειά. Επίμονη διαφώτιση, εκλαϊκευση και υπομονητική οργάνωση κατάλληλης υποδομής. Η νέα δημοτική αρχή της Κόνιτσας μαζί με τα άλλα σοβαρά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει, ας μελετήσει και το θέμα αυτό και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς φορείς, τις οργανώσεις και τις κοινότητες της επαρχίας μας ας το οδηγήσει σε επιτυχή έκβαση.

Ο επίσημος πανελλήνιος γιορτασμός της 28ης Οκτωβρίου στην πόλη της Κόνιτσας θα λαμπρύνει και θα αναβαθμίσει την περιοχή μας.

Οκτώβρης 1990

Λάμπρος Βλάχος

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΑ 50 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΕΠΟΥΣ ΤΟΥ 1940

ΑΝΑΣΤ. ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Δύο ιστορικά έγγραφα από την εποχή του Ελληνο - Ιταλικού Πολέμου 1940. Τα δύο αυτά έγγραφα - Ντοκουμέντα, μας τα είχε παραχωρήσει προς αντιγραφή, εδώ και σαρανταπέντε περίπου χρόνια ο τότε Γραμματέας του Δήμου Κονίτσης Κώστας Φλώρος. Το πρώτο απ' αυτά ίσως να σώζεται ακόμη στο οικογενειακό αρχείο του συντάκτου του αείμνηστου Αλέξανδρου Οικονομίδη. Το δε δεύτερο πιθανόν στα αρχεία του Δήμου Κονίτσης.

Το πρώτο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Κόνιτσα» τον Οκτώβριο του 1965.

Το δε δεύτερο είναι εντελώς αδημοσίευτο.

Νομίζουμε πως τώρα που συμπληρώνονται πενήντα χρόνια (μισός αιώνας) από την εποχή της εισβολής των Ιταλών στην Επαρχία μας και από την εποποιΐα του Καλπακίου και της Πίνδου, σκόπιμο είναι να δημοσιευτούν και τα δύο για να τα διαβάσουν οι νέοι και οι μεσήλικες για να γνωρίσουν τους αγώνες που διεξήγαγαν οι πατέρες και παππούδες των και ποιά δεινά υπέστησαν εκ μέρους των πολιτισμένων... Ιταλών και των βαρβάρων Τουρκαλβανών.

Ημερολόγιο Αλεξάνδρου Οικονομίδη Κοινοτ. Γραμματέως Κονίτσης 28-10- 1940

1η ημέρα πολέμου Ελλάδος - Ιταλίας. Ώρα 5 π.μ. έναρξης πολέμου Ελ-

λάδος - Ιταλίας. Κανονιοβολισμοί πυκνοί συνεχώς από της νυκτός συνετάρασαν το λεκανοπέδιον Μπουραζανίου Κονίτσης. Όλην την ημέραν γενικώς οι κάτοικοι διήλθον με αγωνίαν.

Το εσπέρας οι δημόσιοι υπάλληλοι συσκεφθέντες εις την επαρχίαν απεφάσισαν να φύγουν δια νυκτός. Και ώραν 11 - 12 (της νυκτός) έχοντες τα ζώα έτοιμα ανεχώρησαν φύρδην μίγδην χωρίς να πάρωσι μαζί των τίποτε. Τα γραφεία έμειναν όλα εις τας θέσεις των. Ο ταμίας και ο Προϊστάμενος Τ.Τ.Τ. πήραν τα χρήματα όλα μαζί των.

2α ημέρα (29 Οκτωβρίου Τρίτη) Από ώραν 4 π.μ. ήρξατο βροχή υπό την οποίαν δεν έπαυσαν οι κανονιοβολισμοί δι' όλης της ημέρας καθώς και η βροχή. Παρέμειναν εις Κόνιτσαν ο Διοικ. χωρ/κής κ. Τρίμπος μετά του Ανθυπασπιστού Λευθεριώτη και των χωροφυλάκων και αγροφυλάκων τηρούντες την τάξιν.

Νευρικότης και συγκίνησις μεγίστη. Πρότασις διανομής των στρατιωτικών αλεύρων κ.λ.π. Διανέμεται όλος ο άρτος· ο κόσμος διατελεί εν νευρικότητι. Οι επιτήδειοι και οι πτωχοί, αδιαφορούντες διά τον μέγαν εθνικόν κίνδυνον караδοκούσι την πρώτην ευκαιρίαν να λεπλατήσωσι μάλλον.

3η ημέρα (30 Οκτωβρίου Τετάρτη). Εξημέρωσε με συνεχή ραγδαίαν βροχή δι' όλης της νυκτός. Το παν συνεταράσσετο. Βρονταί κανονιοβολισμοί κ.λ.π. συνετάρασαν το σύμπαν. Περί το λυκαυγές ο κ. Τρίμπος ήνοιξε τας αποθήκας αλεύρων στρατού και την διέδρασε εις σχεδόν λεπλασίαν. Η διαρπαγή επεξετάθη βαθμηδόν και εις τον αστυνομ. Σταθμόν και Στρατώνα.

Εις μάτην προσεπάθη ο κ. Τρίμπος να τους συγκρατήσει. Διαρπαγή συγχρόως εγένετο και εις ορφανοτροφείον από την νύκτα μερική.

Οικτρόν θέαμα!!! παρατηρήθη από της πρώτης ταύτης ημέρας. Η εθνική συνείδησις και ο πατριωτισμός παρεμερίσθησαν απο πολλούς, και δή τους εργατικούς.

Αλλά και πολλοί δήθεν καλοί πολίται έδειξαν την χειρίστην διαγωγήν. Περί ώρα 1^{1/2} μ.μ. ενεφανίσθησαν ερχόμενοι εις την πεδιάδα οι Ιταλοί (μέσω Δερβενίου). Τότε ο κ. Τρίμπος πυρπολεί τον Στρατώνα, και φεύγει μετά των χωροφυλάκων και αγροφυλάκων δια της αγίας Βαρβάρας προς το Στόμιον.

Ο ανθυπασπιστής του Γ. Λευδεριώτης χωρίζεται προς στιγμήν και λαμβάνει άλλην κατεύθυνσιν προς Πάπιγκον.

Περί ώραν 2 μ.μ. εισέρχεται εις την πόλιν ένα σώμα εθελοντών ατάκτων Αλβανών μετά δέκα στρατιωτών Ιταλών με επικεφαλής έναν ταγματάρχην Ιταλόν.

Τον υπεδέχθημεν κάτω του Στατώνος. Εισήλθον εις την πόλιν μέχρι του Κοινοτικού Καταστήματος, και εκείθεν μετά ολιγόστιγμον διαμονήν διεμοιράσθησαν έξω εις επικαίρους θέσεις.

Την στιγμήν εκείνην ομάς δέκα Αλβανών διευθυνθείσα προς Δένδρον ήνοιξε πυρ άνωθεν οικίας Γ. Παπά επί τινα λεπτά. Ίσως είδον τους χωροφύλακας, ίσως και προς εκφοβισμόν. Την ώραν της εν τω προαυλίω του κοινοτικού καταστήματος διαμονής των δύο Αλβανοί εισελθόντες εις το άνω διαμέρισμα του Κοινοτικού Καταστήματος παρε-

βίασαν δύο τρία κιβώτια του δωματίου αεραμύνης και του Γραφείου, χωρίς όμως να εύρουν τι. Την αυτήν στιγμήν παρεβίασαν και το ξενοδοχείο Αδελφών Παπαχρησιτίδου.

31 Οκτωβρίου Πέμπτη. Εξημέρωσε με τραγικάς ειδήσεις. Οι Αλβανοί ελεπλάτησαν το Ορφανοτροφείον και τα μαγαζιά Ηλία Γιαννούλη και Χρήστου Γιούσιου.

Άφιξις Ιταλικής Χωροφυλακής. Εγκατεστάθη εις οίκημα χωροφυλακής.

1η Νοεμβρίου Παρασκευή 5η ημέρα πολέμου. Εσίγησαν οι κανονιοβολισμοί αλλά τα αεροπλάνα εις κίνησιν εκατέρωθεν.

2 Νοεμβρίου Σάββατον 6η ημέρα. Εξημέρωσε πάλιν με επανάληψιν των κανονιοβολισμών, συνεχισθέντων. Αεροπλάνα πολλά εκατέρωθεν διήλθον άνωθεν. Συνέχεια λεπλάτησεως του Ορφανοτροφείου. Κατάληψις Γραφείων Επάρχου προς εγκατάστασιν ανωτέρων αξιωματικών Ιταλών κλπ.

7η ημέρα

3 Νοεμβρίου Κυριακή. Την νύκτα ελεπλάτησαν την οικίαν Αλεξ. Εξάρχου. Από πρωΐας επανελήφθησαν οι βομβαρδισμοί, (ουχί πολύ πυκνοί) την μεσημβρίαν εσίγησαν. Αεροπλάνα διήλθον. Επετάχθησαν 41 ζώα, μετ' άλλων 10-15 αλβανικών, ίνα μεταφέρουν τρόφιμα εις Ελεύθερον. Ανεχώρησαν 4ην μ.μ. επί πληρωμή 6 φράγκων ημερησίως, επανήλθον άπαντα την επομένην.

8η ημέρα

4 Νοεμβρίου. Η νύξ διήλθεν ήσυχος. Περί ώραν 9^{1/2} π.μ. επαναλαμβάνονται αραιοί κανονιοβολισμοί, Καλιμπάκιον κλπ.

Περί ώραν 12ην εισέρχονται εις Κόνι-

τσαν περί τους 100 ποδηλατιστές, (πιθανόν μοτοσυκλετισταί). Ακολουθώντας φθάνουν αρκετά μικρά τάνκς με πολυβόλα, και αυτοκίνητα πολλά μεταφέροντα τρόφιμα, στρατόν κλπ. Έρχονται και πολλά μεταγωγικά εκ Μολίστης. Κινήσεις μεγάλη Ιταλών συνεχίζεται μέχρι εσπέρας και την νύκτα. Δί' όλης της ημέρας διήλθον διάφορα αεροπλάνα. Έκλεγαν τρόφιμα από οικίαν Σάββα Κυρτζόγλου, καιρός καλός.

9η ημέρα

5 Νοεμβρίου Τρίτη. Καιρός καλός. Από πρωΐας πυκνοί κανονιοβολισμοί εις μέτωπον Αρίστης μέχρι εσπέρας αδιακόπως. Εξ Ελευθέρου ήλθον την νύκτα πολλοί Ιταλοί στρατιώται μεταξύ των οποίων και 6 τραυματαί μεταφερθέντες εκ .... Ο εις Ελεύθερον στρατός εξηντλημένος κατάκοπος πεινασμένοι διά γωμί. Περιέφεραν τα σπίτια ζητούντες γωμί (επί πληρωμή).

Κινήσεις μεγάλη στρατιωτική. Ζώα Κονίτης μεταφέρουν τρόφιμα κλπ. εις Πουρνιάν. Μετά την δύσιν του ηλίου έπαυσαν οι κανονιοβολισμοί. Διάδοσις ότι οι Έλληνες κατέλαβαν την Κορυτσάν.

10η ημέρα

6 Νοεμβρίου Τετάρτη. Την νύκτα δια πολλών αυτοκινήτων μετέφεραν 200 και πλέον εδελοντάς Αλβανούς, στρατωνισθέντας εις την Γεωργικήν Σχολήν, εκ των οποίων σήμερα το εσπέρας πολλούς απέστειλαν προς Ελεύθερον. Από πρωΐας πυκνότατοι κανονιοβολισμοί εις μέτωπον Αρίστης - Καλλιθέας - Καλμπάκι συνεχείς μέχρι μεσημβρίας το απόγευμα αραίωσαν. Αφίκοντο εκ Κορυτσάς ανώτεροι αξιωματικοί του φασισμού κ.λ.π. οι οποίοι εν γενική συγκεντρώσει εις το Κοινοτικόν Γρα-

φείον ωμίλησαν περί των καλών της Ιταλικής Διοικήσεως και του φασισμού, και ότι να άρωμεν τον φόβον πλέον εγγυώμενοι τιμήν, ζωήν και περιουσίαν. Την νύκτα αυτοκίνητα πολλά έφεραν στρατόν κλ.

11η ημέρα

7 Νοεμβρίου Πέμπτη. Από 8ης πρωΐνης αραιοί κανονιοβολισμοί βαρείς πυκνούμενοι βαθμηδόν συνεχίζονται έως απόγευμα.

Πτήσεις αεροπλάνων περίξ του λόφου Προφήτης Ηλίας, και το απόγευμα υπεράνω των οικιών της πόλεως.

Είδησις ότι οι Ιταλοί υποχωρούντες εκ Μολίστης μένουν εις Πλάκαν. Την νύκτα κινήσεις μεγάλη αυτοκινήτων. Διάδοσις ότι ανεκατελήφθησαν Βούρμπιανη, Στράτσιανη, Μόλιστα, υπό Ελλήνων προχωρούντων προς τα κάτω.

12η ημέρα

8 Νοεμβρίου Παρασκευή. Συνεχίζεται αναχώρησις Ιταλών αραιοί κανονιοβολισμοί. Εν αεροπλάνον κάμει πολλές πτήσεις υπεράνω της πόλεως, και ίδια της πεδιάδος ωσει προστατεύον την υποχώρησιν των Ιταλών. Το απόγευμα φθάνουν πολλοί Ιταλοί υποχωρούντες από Άγιον Αθανάσιον, με τραυματίας. Καταλαμβάνουν οικίας Μοίρα και Ταμείον εις Ταμείον εγκαθίσταται ο Διαμαντής.

Απηγορεύθει η κυκλοφορία πολιτών εις αγοράν κ.λ.π. Διάδοσις ότι πλησιάζουν οι Έλληνες εκ Μολίστης και Πεκλαρίου. Οι ονειροκρίται παίρνουν και δίνουν.

13η ημέρα

9 Νοεμβρίου Σάββατον. Νέον Μέτωπον. Ώραν 8ην (π.μ.) ακούεται μάχη προς τον Άγιον Αθανάσιον, πυκνοί τουφεκισμοί και πυροβόλα. Κινήσεις

μεγάλη Ιταλών. Μεταφέρουν στατεύματα και φεύγουν, πολλοί φεύγουν, ως και τα λάφυρα των Αλβανών φοβουμένων άφιξιν Ελλήνων. Οι Αλβανοί διαδίδουν ότι σήμερα ή αύριον καταφθάνουν οι Έλληνες, οίτινες ευρίσκονται ήδη άνωθεν του Πεκλαρίου. Απηγορεύθη απόλύτως η κυκλοφορία πολιτών.

Συνελήφθησαν υπό των Ιταλών οι αδελφοί Παπαχρηστίδου, Νικ. Ζδράβος (και Χούσος;) Μάνθος Ράγγας και λοιποί. Εστάλησαν την επομένην εις Λεσκοβίκιον.

Ελπίς ... με περισσότερον φόβον βροχή γιλή δι' όλης της ημέρας. Αεροπλάνον ουδέν. Μέτωπον Καλμπάκιου μόνο 3-4 κανονιοβολισμοί. Ελάχιστοι κηδεύουν τον θανόντα Κων/νον Τσιγαρίδαν.

14η ημέρα

Κυριακή 10 Νοεμβρίου. Περί 10-11-π.μ. εις δύο κανονιοβολισμοί Καλμπάκι - Αρίστα. Πέντε έξη κηδεύουν την Περιστέρα Θωμά Ιωάννου. Ώρα 3^{1/2} μ.μ. 6-7 κανονιοβολισμοί εκ του πυροβολείου Αηλιά (Ιταλών). 3 40' δύο αεροπλάνα περιφέρονται περίξ προφήτου Ηλία επ' αρκετήν ώρα. Έξοδος απηγορεύθη. Έρευνα Ιταλών δι' όπλα.

Απόγευμα: άρχονται πυκνοί κανονιοβολισμοί εις Καλμπάκιον πυκνούμενοι περί το εσπέρας και μέχρι της 7ης εσπερινής.

Συγκεντρωσις πολλών Ιταλών οπισθοχωρούντων. Πολλοί Ιταλοί στρατιώται ζητούν γωμί κ.λ.π.

15η ημέρα

Δευτέρα 11 Νοεμβρίου. Τρία αεροπλάνα ενεργούν πτήσεις διαφόρους. Από πρωΐας Ιταλικός στρατός (εκ των υποχωρούντων) εξαπολύεται αγρίως εις

τας οικίας, θραύει θύρας, παράθυρα κλπ. και διαρπάζει παν τρόφιμον. Η διαρπαγή επεκτείνεται και εις λοιπά είδη και αντικείμενα: Τρομοκρατία των κατοίκων μεγάλη. Συγκεντρώνονται οι οικογένειαι από 5-6 μαζί να προφυλαχθούν αφήνοντες τας οικίας έρμαια της διαρπαγής.

16η ημέρα

12 Νοεμβρίου. Τρίτη Συνεχίζονται οι πυροβολισμοί. Τα Ελληνικά πυροβολεία βάλλουν ευστόχως εις Αηλιάν. Χαρά και φόβος. Ειδοποιούνται οι κάτοικοι ότι οφείλουν να εγκαταλείψουν την πόλιν να εκκενωθή. Νέος φόβος, νέα απόγνωσις των κατοίκων. Τι τους περιμένει; καταστροφή; Το πυροβολικόν μαίνεται. Ιταλοί υποχωρούν και οχυρώνονται όπισθεν ράχεως Προφ. Ηλία μέχρι Πλάκας περί την Μπούση.

17η ημέρα

Τετάρτη 13 Νοεμβρίου. Πυροβολικόν εις Αηλιά κ.λ. μαίνεται. Λεπασίαι συνεχίζονται. Κάτοικοι συσκέπτονται τίνι τρόπω αναχωρήσωσι και που πηγαίνωσιν.

ΤΕΛΟΣ

Σημ. Εδώ δυστυχώς σταματούν οι χρονογραφικές σημειώσεις του αιμνήστου Αλεξ. Οικονομίδου.

(Η δημοσίευση του Β' εγγράφου στο επόμενο τεύχος).

ΜΙΑ ΑΝΙΣΗ ΑΕΡΟΜΑΧΙΑ

Από την πρώτη μέρα του Ελληνοϊταλικού πολέμου, 28 Οκτωβρίου του 1940, με σκοπό να συμπαραλιάσουν τις μεταφορές μας, να σπείρουν πανικό στο λαό, να επιφέρουν ζημιά στην οικονομία της χώρας, τα ιταλικά αεροπλάνα σχεδόν καθημερινά βομβάρδιζαν και μυδραλλιοβολούσαν τμήματα του ελληνικού Στρατού, που πολεμούσαν στην πρώτη γραμμή, μονάδες, που κινούνταν για το μέτωπο, Νοσοκομεία, πολλές πόλεις της Ελλάδας και ιδιαίτερα τα Γιάννενα, που βρίσκονταν κοντά στο μέτωπο.

Το Σάββατο 2 Νοέμβρη 1940, μέρα ηλιόλουστη, μα κρύα παγερή, ούρλιαξαν ξανά δαιμονισμένα οι σειρήνες της πόλης. Οι κάτοικοι των Γιαννίνων ξέροντας καλά ότι τα χρήματα του εράνου «υπέρ της αεροπορίας» τα είχαν τσεπώσει οι αετονύχηδες της δικτατορίας και ότι η χώρα ήταν απροετοίμαστη για πόλεμο έτρεξαν γρήγορα να κρυφτούν σε πρόχειρα καταφύγια, που είχαν φτιάξει μόνοι τους. Σε λίγη ώρα σμήνος βομβαρδιστικών, συνοδευόμενα από 15 καταδιωκτικά αεροπλάνα άρχισαν να σπέρνουν τον όλεθρο και την καταστροφή.

Ποιός να τους εμποδίσει; Λίγα αεροπλάνα, που διέθετε ο Στρατός ήταν παμπάλαια και δεν μπορούσαν να αντιπαραβγούν στα Ιταλικά. Τα ελάχιστα αντιαεροπορικά πυροβόλα επίσης, παλαιού τύπου δεν ήταν σε θέση να φράξουν το δρόμο των εναερίων επιδρομέων.

Μόλις πληροφορήθηκε η διοίκηση της 8ης Μεραρχίας, πως πολλά Ιτα-

λικά αεροπλάνα πετάν με κατεύθυνση τα Γιάννενα, ζήτησε από την Ανώτατη Διοίκηση Αεροπορίας να αναχαιτιστούν οι επιδρομείς. Πραγματικά έπειτα από λίγη ώρα απογειώθηκε από το αεροδρόμιο «Βασιλικής» Τρικάλων ένα μικρό σμήνος από τρία αεροπλάνα, με αρχηγό τον υποσημναγό Σακελαρίου.

Προτού πλησιάσουν στα Γιάννενα ο Σακελαρίου με τον ανθυπολοχαγό Κατσαρό επιτέθηκαν σε πέντε βομβαρδιστικά αεροπλάνα. Για βοήθεια των βομβαρδιστικών, έτρεξαν αμέσως πολλά καταδιωκτικά.

Άρχισε πάνω από τα χωριά του κάμπου των Γιαννίνων ένας άνισος αγώνας. Τα καταδιωκτικά ρίχτηκαν να εξοντώσουν τους Σακελαρίου και Κατσαρό. Οι περήφανοι αετοί μας, όμως, τους ξέφευγαν και προσπαθούσαν να χτυπήσουν τα βομβαρδιστικά, που προκαλούσαν το θάνατο στον άμαχο πληθυσμό και επέφεραν μεγάλες ζημιές στην πόλη και τα γύρω χωριά.

Με κομμένη την ανάσα παρακολουδούσαν οι Στραυρακιώτες, οι Ραζιστινοί, οι Μπισδουνιώτες, οι Ζελοβίτες, οι Ροδοτοπινοί, οι Καριτσιώτες και άλλοι καμποχωρίτες τη γιγαντομαχία.

Ο αεροπόρος Χ. Παπαδόπουλος επιτέθηκε σε πέντε καταδιωκτικά, που εμφανίστηκαν εκείνη τη στιγμή πάνω από τα Γιάννενα. Για αρκετή ώρα διεζάγονταν μια φοβερή αερομαχία.

Ο ήρωας Παπαδόπουλος με επιτυχείς ελιγμούς τους ξέφευγε και τους χτυπούσε από κει που δεν τον περίμεναν. Τα πράματα για τον αεροπόρο πα-

1943. Έρχονται οι Γερμανοί στην Κόνιτσα

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Β. Βουρδούκα

Το Βασ. Μπόγδο τον σκότωσαν οι πρώτοι, ενώ το Γέρο τον σκότωσαν οι δεύτεροι. Το χωριό έγινε στάχτη και πύρωμα. Κατά το Γυρισμό οι γερμανοί αγρίεψαν. Όταν πήραμε την ανηφόρα στα Καγκέλια χτυπούσαν τα ζώα να προχωρήσουν γρήγορα. Όσοι δεν είχαν ζώα ανέβαιναν κατακόρυφα το μονοπάτι χωρίς Γερμανούς. Εκεί παραμέρισα και έκρυγα το σακκί σε κάτι γραβιά. Κοντά στη ράχη στη Σουσνίτσα, σε μια στροφή, κάνουμε αριστερά με το Παν. Ζώτο και βγήκαμε στην Πουρνιά

Φτάσαμε στις Σπαντινούς, στα Καγκέλια, κοιτάμε, ψυχία... Σε 50 μέτρα πήραμε το μονοπάτι. Από εκεί στο χουχλό και στο χωριό.

Το σκάσαμε γιατί είχαμε ακούσει τους Γερμανούς να λένε ότι θα μας πάρουν για την Κόνιτσα ομήρους. Τελικά αυτό δεν έγινε. Η βία των Γερμανών ήταν στην ανηφόρα μην τους χτυπήσουν οι αντάρτες από τα απέναντι υψώματα.

Στον Παναγιώτη Κεφάλα, που ήταν τότε υπεύθυνος του χωριού, είπαν να παν τα πράγματα στην Αγία Παρα-

παδόπουλο δυσκόλεψαν πολύ, όταν στα Γιάννενα κατέφθασαν ακόμα πέντε εχθρικά καταδιωκτικά.

Με θαυμασμό και συγκίνηση οι Γιαννιώτες έβλεπαν το ατρόμητο παλληκάρι να μάχεται με ολόκληρο σμήνος εχθρικών αεροπλάνων. Χωρίς να υπολογίζουν τις βόμβες, τις σφαίρες των μυδραλλίων βγήκαν στους δρόμους, ανέβηκαν στο Κάστρο, στις σκεπές των σπιτιών τους για να παρακολουθήσουν την αερομαχία.

Στη διάρκεια του σκληρού αγώνα είδαν ένα εχθρικό καταδιωκτικό να χωρίζεται από τ' άλλα. Όλοι χάρηκαν. Κατάλαβαν πως κάποια ζημιά έχει πάθει. Όμως δεν είχαν αυταπάτες. Ήταν ολοφάνερο ότι ο λεβέντης αεροπόρος μας, ένας και με αεροπλάνο όχι σύγχρονο δεν θα τάβγαζε πέρα.

Ο ηρωισμός του, όμως, και η αυτοθυσία του τους εμγύχωνε, τους έδινε δάρρος, τους έκανε να μην πιστεύουν στο αναπόφευκτο. Κάποια στιγμή όλοι διέκριναν καπνό στο αεροπλάνο του ήρωα. Οι καρδιές τους σφίχτηκαν. Σε λί-

γο τον είδαν να πηδάει με αλεξίπτωτο. Χάρηκαν. Νόμισαν, πως ο γενναίος πατριώτης θα σωθεί. Ένα εχθρικό καταδιωκτικό, όμως με μια ριπή μυδραλλίου τον θέρισε σε πολύ χαμηλό ύψος. Έπειτα από λίγη ώρα έπεσε πολεμώντας ηρωικά και ο Σακελαρίου στη Ζίτσα. Τους άξιους γιούς του Ελληνικού λαού, Σακελαρίου και Παπαδόπουλο τους θρήνησαν όλοι οι Γιαννιώτες, όλοι οι κάτοικοι των χωριών του κάμπου των Γιαννίνων και ορκίστηκαν ότι θα συνεχίσουν με όλες τους τις δυνάμεις, να πολεμούν τους φασίστες επιδρομείς. Και το λόγο τους τον κράτησαν. Πολέμησαν παλληκαρίσια στα βουνά της Ηπείρου και της Αλβανίας τους Ιταλούς φασίστες το 1940 - 1941, αγωνίστηκαν γενναία στα χρόνια της κατοχής ενάντια στους Ιταλούς, Γερμανούς και Βούλγαρους Φασίστες και τους ντόπιους συνεργάτες τους και αργότερα ενάντια στους μοναρχοφασίστες και τους αγγλοαμερικάνους πάτρωνές τους.

ΔΗΜΟΣ ΒΟΤΣΙΚΑΣ

σκευή να τα ξαναπάρουν ύστερα από λίγες μέρες.

Έγραφα «εν ολίγοις» ό,τι είδαν τα μάτια μου πριν από 46 χρόνια από τη Γορίτσα μέχρι το θλιβερό κάγυμο του Ελεύθερου.

Πρωί - πρωί την άλλη μέρα με σήκωσε ο πατέρας.

– Σήκω να πας στο Γκρισμπάνι. Τώρα χρειάζονται οι φίλοι, στην ανάγκη.

Κόβει ένα ταγί γωμί στη μέση και πάει να βγάλει τυρί. Του είπα ό,τι είχα κρύγει το κουζίι ή τουλούμι.

Η μάνα μου έδωσε κάτι σαγάνια να μάσω λουβίδια, δηλ. φασολάκια. Ο πατέρας έφερε ακόμη από το κατώι 2 κουβέρτες ιταλικές. Παίρνω το γωμί και τις κουβέρτες και κάνω πέρα. Από την Αγ. Παρασκευή στη Σκάλα. Στον Τσέρο, εκεί που έσμιγε ο δημόσιος δρόμος ή τζαντές, κιότεια. Μου φαινόταν ό,τι έρχονται Γερμανοί. Έστριβα από ένα τσιγάρο, προχωρούσα και κοντοστεκόμουν και αφουγκραζόμουν. Όταν έφτασα στη Σουσνίτσα και κατηφόρισα, πήρα θάρρος. Ήταν ανοιχτό το μέρος.

Βρήκα τα κρυμμένα πράγματα, τα ζαλώθηκα, δε μ' έπιανε κανένας.

Το μεγάλο δράμα το ένιωσα όταν έφτασα στο ερημωμένο, καμμένο χωριό. Την προηγούμενη μέρα ήταν ο φόβος στη μέση. Την άλλη, όμως, ένιωσα τη μεγαλύτερη πίκρα.

Απέναντι στα δέντρα, στην εκκλησία, είδα ανθρώπους που κλαίγαν τη μοίρα τους. Ως την πλατεία, όλο το δρόμο, δεν είδα γυχή.

Όταν έφτασα στην πλατεία ήταν γύρω στους 15 ανθρώπους και ο φίλος Μήτσιος Σπανός. Αυτή την ώρα έλεγε ο Μήτσιος.

– Ήθελα να ξέρω, βρε παιδιά, ποιός φίλος ήταν αυτός.

Όταν έφτασα εκεί, φορτωμένος το σακκί, τον τρουβά με το γωμί και τις κουβέρτες από πάνω, έμοιαζα για καλατζής και, όπως δεν με είχαν δει, γιατί ο τοίχος της πλατείας προς το μέρος του δρόμου που ήμουν εγώ ήταν λίγο ψηλός, θέλησα να τους ξαφνιασώ και φωνάζω: Ο γανωτής, παιδιά.

Μόλις με είδαν, λέει ο Μήτσιος: Ο Βαγγέλης, παιδιά, και έρχεται κοντά. Η συγκίνηση δεν περιγράφεται. Να με αγκαλιάζει, να με φιλά. Εγώ λες και βουβάθηκα. Ύστερα από λίγο είπα: Μήτσιο μου, ό,τι μπόρεσα έκανα, τα βρήκες;

– Βρήκα 5 παράδυρα και 1 μεσόπορτα

– Το κουζίι με το τυρί το βρήκες;

– Όχι

– Τράβα να το βρεις στην άκρη στις κολοκυδιές. Αν γλίτωσε από τους σκύλους θα 'μαστε τυχεροί.

– Δεν υπάρχουν σκύλοι. Έχουν πάρει δρόμο από το φόβο τους.

Το βρήκε και λέει: Παιδιά, θα φάμε. Και άρχισε να το μοιράζει όπως ο παπάς τις λειτουργιές τις Κυριακές.

Μου φαίνεται πως ήταν και ο Θανάσης Δάλλας και ο Χρήστος Παπαδήμας. Νομίζω και ο Σωτήρης Ζήμωνας. Αυτούς τους γνώριζα από προπολεμικά. Ήταν μαζί με το Γ. Σπανό και τον Απ. Σακκά. Όλη η συζήτηση ήταν για τους Γερμανούς. Φάγαμε γωμοτύρι, υπήρχε και λίγος καπνός, αλλά χαρτί καθόλου. Κάποιος λέει: Φόκι, παιδιά, από καλαμπόκι. Το μέσα φύλλο είναι γιλό σαν τσιγαρόχαρτο.

Πέρασε η ώρα. Ήμουν ο μοναδικός που πήγα. Χωρίσαμε με αγκαλιές και φιλιά με όλους.

Ύστερα από λίγες μέρες πήγα στον μόνιμο Ε.Λ.Α.Σ. Πέρασα από το Ελεύθερο. Φυσικά ήμασταν πολλοί, γύ-

Συνέχεια στη σελ. 371

ΕΝΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Συμπατριώτες - Συμπατριώτισσες

Νιώθουμε έντονη την ανάγκη να σας ευχαριστήσουμε για την εμπιστοσύνη που μας δείξατε. Αλλά νιώθουμε και μεγάλη την ευθύνη απέναντι σε σας που σταθήκατε υπεράνω κομματικών και προσωπικών αντιθέσεων και ενωμένος ο λαός έδωσε τη δική του απάντηση.

Αγαπητοί φίλοι,

Οι δημοτικές εκλογές τέλειωσαν.

Το μήνυμα που έστειλαν είναι μήνυμα συμφιλίωσης και ενότητας.

Είναι μήνυμα ανανέωσης και ελπίδας.

Δηλώνουμε ότι θα παλέψουμε για την υλοποίηση του προγράμματός μας, ιεραρχώντας τα προβλήματα με προτεραιότητα στα πλέον σοβαρά και οξυμμένα: Λειψυδρία, Υγεία, μετατροπή του Βυρσοδευείου, σταμάτημα των έργων της ΔΕΗ στις πηγές του Αώου.

Δηλώνουμε ότι θα στηριχτούμε στη δέλψη και στη συνεργασία όλων των πολιτών, και καλούμε όλους τους Κονιτσιώτες, όπου κι αν βρίσκονται, όπως και τους φίλους της Κόνιτσας, να συσπειρωθούν μαζί μας σε έναν αγώνα για την ανάπτυξη και την πρόοδο του τόπου μας.

Οι ξενιτεμένοι μας συμπατριώτες μπορούν να συμβάλουν αποφασιστικά στην προσπάθεια ανόρθωσης που επιχειρούμε. Η Κόνιτσα έχει ανάγκη από όλες τις κοινωνικές δυνάμεις, όλο το ανθρώπινο δυναμικό, που διαθέτει, ανεξάρτητα από το χώρο που ζει.

Τώρα, την επομένη των εκλογών, δεν υπάρχουν νικητές και νικημένοι.

Η νίκη αυτή δεν είναι νίκη του συνδυασμού μας, αλλά νίκη όλης της Κόνιτσας.

Μάκης Χατζηγεφραιμίδης

ΕΝΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Κάλεσμα

Αγαπητοί συμπατριώτες

Πριν ν' αναλάβουμε τα καθήκοντά μας, θέλουμε να βρεθούμε μαζί σας, ν' ακούσουμε τις απόψεις και τις προτάσεις σας, πιστεύοντας ότι μπορείτε να συμβάλετε στην ανάπτυξη και τη αναβάθμιση του τόπου μας.

Επιδιώκουμε μια μόνιμη και γόνιμη συνεργασία μαζί σας και αρχίζουμε αυτή την επικοινωνία με μια πρώτη συνάντηση στις 15 Δεκεμβρίου, ημέρα Σάββατο και ώρα 7 μ.μ.,

*Στην Αίθουσα Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων
Άνω Καλαμά - Κολωνού 48 πλατεία
Καραϊσκάκη (δίπλα στο Στάνλεϊ)*

Είμαστε σίγουροι ότι θ' ανταποκριθείτε στο κάλεσμά μας, δείχνοντας έτσι το ενδιαφέρον και την αγάπη σας για την Κόνιτσα.

*Για το Συνδυασμό
Μάκης Χατζηγεφραιμίδης.*

Δημοτικές Εκλογές και Κοινωνική υπέρβαση

Ήρθε λοιπόν το πλήρωμα του χρόνου. Μια χρονική στιγμή όπου οι κοινωνικές μονάδες, έστω στιγμιαία, αντιλήφθηκαν ότι κινδυνεύουν σαν σώμα και εγκαταλείποντας την εξατομικευμένη συμπεριφορά, αμύνθηκαν για το «κοινό μέλλον».

Ο λόγος για την τελευταία εκλογική αναμέτρηση, όπου η έκβασή της καθίσταται πολυσήμαντη και όπου η αβίαστη εξαγωγή συμπερασμάτων θα οδηγούσε σε πολλά ζήτω και μικρή πιθανότητα προσέγγισης της πραγματικότητας.

Είναι αλήθεια ότι ο κοινωνικός χώρος της Κόνιτσας συνειδητοποίησε και απέδειξε ότι η κομματικοποίηση των πάντων δεν είναι ούτε ικανή ούτε αναγκαία συνθήκη αποπλάνησης και μαζοποίησης των πολιτών, και ότι οι μηχανισμοί άμυνας της κοινωνίας ενίοτε λειτουργούν και θέτουν τέρμα στον ανταγωνισμό των πολιτικών χρωμάτων.

Γιατί, δηλαδή, οι γηφοφόροι της Ν.Δ. να στηρίζουν στο σύνολό τους τον υπογύφιο Δήμαρχο που υπέδειξε η ηγεσία του εν λόγω κόμματος. Γιατί να δικαιούται η κεντρική κομματική εξουσία να επιβάλλει σε μια ομάδα ανθρώπων την άπογμή της για πρόσωπα και πράγματα που δεν γνωρίζει και που σε τελευταία ανάλυση τις συνέπειες μιας τέτοιας -αν είχε επιτευχθεί- θα τις υφίσταντο οι εν Κονίτση κομματικοί υπήκοοι και όχι οι εκλογείς της Αθήνας.

Άλλωστε, ο κύκλος ακμή-παρακμή-ανάγκη αλλαγής σε ό,τι αφο-

ρά το προηγούμενο δημοτικό συμβούλιο, έκλεισε σχεδόν από τον πρώτο χρόνο της διακυβέρνησης του δήμου, όπου η ανικανότητα που αναδείχτηκε και αναδύθηκε απ' τα δημαρχιακά έδρανα δεν έδινε περιθώρια ελπίδων. Τουναντίον μάλιστα η βαθμολογία πέρασε σε υψηλούς αριθμούς, με πρόσημο το μείον, απ' τη στιγμή που ο χειρισμός των διοικούντων στα μεγάλα για τον τόπο ζητήματα, ήταν -επιεικώς- απαράδεκτος.

Για παράδειγμα η υπόθεση του Βυρσοδευείου, η εκτροπή της Βάλια Κάλντα και η λειψυδρία, προβλήματα που ζητούσαν δυναμική και αποφασιστική αντιμετώπιση, λίγο έλειπε να δέσουν τον τόπο σε πορεία καταστροφική και μάλιστα μη αντιστρεπτή.

Και ποιός θα λησμονήσει την ιστορική πια-δήλωση του τύπου: «Ως Γιάννης δε θέλω το εργαστάσιο, μα ως Γουσγούνης το θέλω», όπου μέχρι να αποφασίσει ο ίδιος αν πιο πολύ είναι Γιάννης ή πιο πολύ Γουσγούνης, οι επιχειρηματίες τραβούσαν ανενόχλητοι το δρόμο τους.

Έτσι λοιπόν, ένα μέρος των γηφοφόρων που -θεωρητικά πάντα- ανήκε στον κομματικό χώρο των απελθόντων, αφού κατάλαβε ότι «αντί να αγιάζουμε, ξεπαγιάζουμε» όλα αυτά τα χρόνια, αποφάσισαν με ωριμότητα και έστειλαν στη δημοτική αρχή τους -υποτίθεται- πολιτικά αντίθετους υπογυφίους. Και ο «αιρετικός» συνδυασμός του κ. Κουκέση, ο οποίος εκ των πραγμάτων αναδείχτηκε σε ρυθμιστή της εκλογικής αναμέτρησης, αφού αντιστάθηκε στις έντονες κομματικές πιέσεις, επανέλαβε τη στάση της «Κίνησης» στην προηγούμενη τετραετία.

Εισπράττει βέβαια ο ίδιος και ο υπόλοιπος συνδυασμός του τους εμπαιθείς κατινισμούς και την περί προδοσίας μομφή απ' τους «ομογάλακτους» ηττημένους.

Και έχουμε έτσι εδώ ένα νέο ορισμό της έννοιας προδοσία: «Προδοσία είναι να πράττεις αυτό που πιστεύεις και που με πάθος αγωνίζεσαι για την αίσια έκβασή του, όταν μάλιστα προτιμάς το κοινό καλό, από τους δικούς σου».

Όμως, στην ουσία, το χέρι του Βρούτου, το όπλισε ο ίδιος ο Καίσαρ! Συμπερασματικά λοιπόν, ο συνδυασμός του κυρίου Χατζηφραιμίδη, εισέπραξε απ' τον «αντίπαλο» χώρο γήφους που είχαν διπλή σημασία. Ήταν δηλαδή γήφος διαμαρτυρίας και τιμωρίας για την κακή επιλογή προσώπων της παράταξής τους, συγχρόνως ήταν και γήφος επιδοκιμασίας του προγράμματός του αλλά και της σωστής επιλογής των συνεργατών του, οι οποίοι παρέχουν τα εχέγγυα μιας δημιουργικής και συμφιλιωτικής πορείας.

Και βέβαια αυτή η επιλογή των προσώπων από το συνδυασμό που κέρδισε τις εκλογές, δημιουργεί επιπρόσθετα την εξής αισιόδοξη προοπτική: Στις επόμενες δημοτικές εκλογές, αν -ο μη γένοιτο- ξανακυριαρχήσει η λογική των κομματικών συνδυασμών, τουλάχιστον ο πολιτικός χώρος που ηττήθηκε, για να διεκδικήσει με αξιώσεις την Δημαρχία, θα πρέπει να προτείνει υποψηφίους με διαφορετικό επίπεδο και προφίλ από τους χτεσινούς, συνέπεια οπωσδήποτε θετική για τον τόπο.

Αλλά θετική εξέλιξη θεωρείται και η εκλογική αποτυχία υποψηφίων που

εκπροσωπούσαν τα ονομαζόμενα «μεγάλα σόγια» και που πιέζουν ως τώρα για την συμμετοχή τους στα γηφοδέλτια, ανεξάρτητα από το αν επρόκειτο για ικανούς να κυβερνήσουν ανθρώπους ή όχι.

Στο εξής λοιπόν οι εκπρόσωποι των σογιών, δηλαδή οι «σογιάδες» ή... «σουγιάδες», θα διαπραγματεύονται με βάση τη δυνατότητα προσφοράς τους και μόνο και όχι το πόσους νοματαίους εκπροσωπούν.

Όλες οι παραπάνω αναφορές οδηγούν στο ελπιδοφόρο μήνυμα ότι εκεί που το βέλος του χρόνου στον τόπο μας έδειχνε αλλού, ένας άνεμος αισιόδοξίας το εξαναγκάζει σε αλλαγή κατεύθυνσης.

Μια νέα πορεία διαφαίνεται για τον τόπο που βέβαια δε θα είναι στρωμένη με ρόδα. Αρκεί να σκεφτεί κανείς τις ευκαιρίες που έχουν χαθεί, τις διαφορετικές ταχύτητες με τις οποίες κινούνταν οι άλλες -ως ένα βαθμό ανταγωνιστικές- επαρχίες σε σχέση με τη δική μας (η οποία είχε διαλέξει μάλλον την ... όπισθεν), την αγχοτική προοπτική του '92, αλλά και τους τόσους εξωγενείς και ενδογενείς παράγοντες που απειλούν τον τόπο.

Όμως, οι καιροί πλέον ωρίμασαν. Φτάνει η δημοτική αρχή να συνεργαστεί και να αφυπνίσει τη δυναμική που εσωκλείει η μικρή κοινωνία και τα αποτελέσματα θα υπάρξουν. Και η συσσωρευμένη αγανάκτηση των δημοτών εύκολα μπορεί να μετουσιωθεί σε δημιουργικό αγώνα για άλματα μπροστά.

Οι προοπτικές του ήπιου τουρισμού, του ανερχόμενου αγροτικού εισοδήματος, των δημοτικών επιχειρήσε-

Δημοτικά τραγούδια, παραδοσιακή μουσική και λαϊκοί οργανοπαίκτες

του Νικ. Χ. Ρεμπέλη

θηκε παιδιόθεν ο Έλληνας, με αυτά αναπτύχτηκε, έζησε και επέζησε το δημοτικό μας τραγούδι. Με αυτά, τέλος, γλεντούσε στις μεγάλες του χαρές και με αυτά γλύκαινε και μαλάκωνε τον πόνο του.

. . .

Στα χωριά της επαρχίας μας κύρια μουσικά όργανα είναι: το κλαρίνο, το βιολί, το λαβούτο και το ντέφι.

Να σημειώσω εδώ πως το κλαρίνο (καρνέτο, από το κορνέτα), μας ήρθε γύρω στα μέσα του περασμένου αιώνα (1850) από την Ιταλία. Προτού μπει το κλαρίνο στη χώρα μας, πρωτεύοντα ρόλο στην παραδοσιακή μουσική έπαιζε το βιολί, ή μάλλον τα βιολιά, δυό και τρία πολλές φορές. Γι' αυτό μέχρι σήμερα επικράτησε να λέμε «τα βιολιά» κι εννοούμε το σύνολο των λαϊκών οργάνων, συμπεριλαμβανομένου και του κλαρίνου, και κατ' επέκταση τους οργανοπαίκτες. Πρβλ. τις φράσεις: «Που παίζουν τα βιολιά;», «ήρθαν τα βιολιά», και το γνωστό νανούρισμα:

«Το παιδί μου θέλ' χορό
τα βιολιά δεν είν' εδώ,
ποιόν να στείλω να τα φέρει
πέντε τάλληρα στο χέρι» κλ.

Το κλαρίνο έδωσε τόνο, ζωντάνια και νέα πνοή στη μέχρι τότε αδύνατη παραδοσιακή μουσική, που στηριζόταν μόνο στα βιολιά. Γλυκόλαλο, όπως είναι, στα χέρια, καλού κλαρινιτζή, γοητεύει, συναρπάζει, συγκινεί, ενθουσιάζει.

. . .

συνέχεια από το προηγούμενο τεύχος)

Η μελωδία των δημοτ. τραγ. - όπως συνέβη και με τους στίχους. θα τραγουδήθηκε αρχικά από ένα άγνωστο λαϊκό μουσικό και ύστερα από στόμα σε στόμα διαδόθηκε κι έγινε κοινό απόκτημα. Αυτή λοιπόν η παραδοσιακή μουσική έγαλε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας τον καημό και τον πόνο του σκλαβωμένου Γένους. Είναι τέχνη αυθόρμητη, που αναβλύζει, από τα μύχια της γυχής του ανώνυμου λαϊκού τραγουδιστή.

Με ποιά όμως μουσικά όργανα ο λαός τραγούδησε τη χαρά και τη λύπη του;

Σημειώνω εδώ τη γλυκόλαλη φλογέρα, την κρητική λύρα, τη θρακική πίπιζα ή γκάϊντα, το κλαρίνο, το βιολί, το λαούτο, το ντέφι, το νταούλι.

Με αυτά τα όργανα ζυμώθηκε χρόνια τώρα η ζωή του έλλην. λαού, ιδιαίτερα της υπαίδρου, με αυτά γαλουχή-

ων και της μετατροπής του Βурсοδεμείου σε -μη οχλούσα- παραγωγική μονάδα, πάντα υπήρχαν και πρόσμεναν την ώθηση που θα αναβάθμιζε την οικονομικά μίζερη Κόνιτσα.

Ευχόμαστε και ελπίζουμε ότι αυτή τη φορά δε θα διαγευστούν οι ελπίδες μας. Τα χρονικά όρια στένεψαν ασφυκτικά.

Δεν δικαιούται η νέα Δημοτική Αρχή να αποτύχει.

Νίκος Κυρίτσας

Προπολεμικά, σε πολλά χωριά της επαρχίας μας (Βούρμπιανη, Πυρσόγιαννη, Καστάνιανη, Μόλιστα Κεράσοβο, Πουρνιά, Στράτσιανη) υπήρχαν λαϊκοί οργανοπαίκτες, που παράλληλα ασκούσαν και το επάγγελμα του σιδηρά. Στην Κόνιτσα γνωστοί ήταν ο Αντώνης Τσιάπης, Λάζος, Θόδωρος, Απόστολος Τσιούτας, οι Μουρντοδουλαίοι, ο Παν. Βαρβάτης, Κλ Γκίκας, Ανδ. Τούλης κ.α.

Οι γάμοι τότε στα χωριά μας διαρκούσαν πολλές μέρες και γι' αυτό περίμεναν πως και πως να γίνει καμιά χαρά (έτσι έλεγαν το γάμο), για να λαλήσουν.

Στο χωριό μου, τη Βούρμπιανη, υπήρχαν τότε 2 ζυγιές από βιολιά. Πρώτος και καλύτερος ο Νικόλας Χαλκιάς (Κόλας), επιδέξιος κλαριντζής, για τον οποίο θα πω δύο λόγια παραπάνω.

Οι περισσότεροι Βουρμπιανίτες οργανοπαίκτες κρατούσαν από το Λεσκοβίκι - απ' εκεί είχαν έρθει παλιότερα - και γι' αυτό ο Κόλας είχε πάρει από τον πατέρα του πολλά πατήματα, που δύμιζαν αρβανίτικα κλαρίνα, που ως γνωστόν, είναι ασυναγώνιστα, ιδιαίτερα στα μοιρολόγια. Είχε δηλ. ο Κόλας φύσημα αρβανίτικο σε πολλά τραγούδια.

Έπαιζε πάντα με κέφι και μεράκι. Ήταν απίδανος στα μοιρολόγια, στα τραγούδια του τραπεζιού και στο «νομπέτ».

Το νομπέτι (λ. αλβανική ή τουρκοαλβανική) είναι ένα αργό μουσικό κομμάτι, που παίζεται μπροστά από κάθε διασκέδαση. Πρβλ. φρ. «Πάρε μας ένα νομπέτι».

Είναι κάτι σαν έκφραση καημού, πόνου, στεναγμού και μοιρολογιού και παίζεται, απ' ό,τι ξέρω, μόνο στην Ή-

πειρο. Αλλά το νομπέτι που έπαιζε ο Κόλας, ήταν κάτι το ασυνήθιστο, το ξεχωριστό, ακριβώς, γιατί, όπως προλαβόντως είπα, ο Νικόλας είχε πάρει τα πατήματα των Αλβανών ομοτέχνων του. Ο Κόλας, πάντα πρόθυμος, ήξερε να γλεντάει τον κόσμο, έμπαινε κι αυτός στο κέφι, ιδιαίτερα στα ζιαφέτια με λιανοτράγουδα και τότε έσπαγε το κλαρίνο στα δύο και έπαιζε με το μισό.

Μετά τον πόλεμο (1950) εγκαταστάθηκε στα Γιάννενα και ο Κ. Φρόντζος, που εκτιμούσε την τέχνη του, τον χρησιμοποίησε σε πολλές εκδηλώσεις της Εταιρείας Ηπειρ. Μελετών. Έτσι ο Κόλας «λάλησε» σε πολλές πόλεις της Ελλάδος και του εξωτερικού (Αλβανία, Ιταλία, Γαλλία κ.λ.).

Σήμερα οι οργανοπαίκτες λιγόστευαν. Στη Βούρμπιανη ζουν τα παιδιά του Τάκη Χαλκιά, ο Γιώργος κι ο Κώστας, που παίζουν με κέφι και μεράκι. Στην Κόνιτσα βρίσκεται ο Μίχος Πανουσάκος, που παίζει με ζωντάνια και μεράκι, καθώς και ο Νικ. Αλεξίου Ανδρ. Φιλιππίδης, Βαγγ. Μπέτσιος.

* * *

Η επαρχία μας είχε πολύ καλά τραγούδια και χορούς. Θα αναφέρω εδώ μερικούς παλιούς παραδοσιακούς χορούς, οι οποίοι σιγά σιγά πάνε να ξεχαστούν: Καραμουρατάτικος, Γιούς Μαντάκα, Μπεράτη, Γαϊτανάκι, Γάϊτα, Μάτια μου ματάκια, Γιανοβέφα, το Μαργιόλικο, Περιστεράκια, Αρβανιτοβλάχικο, Σταφύλι μοσκοστάφυλο, Μαργιόλα, Νταβέλης, Βασιλ' Αρχόντισσα, Κωνσταντής, Βεργινάδα, Μανουσάκια, Σουφαράπης, Μπουλονάσαινα, Γερολύγκος, Δερβέναγας, Πατινάδα γάμου κ.λ. κ.λ.

Ο Καραμουρατάτικος είναι ένας

σοβαρός, αργός χορός, που χορεύεται συνήθως από ηλικιωμένα πρόσωπα, άντρες και γυναίκες. Οι αργές ρυθμικές κινήσεις του χορευτή δίνουν χάρη και μεγαλοπρέπεια. Ο χορός «Μάτια μου ματάκια» χορευόταν στη Βούρμπιανη από τα νιόγαμπρα. Είναι κι αυτός αργός χορός, ταιριαστός για την σοβαρή, αρματωμένη και δυσκίνητη νύφη.

* * *

Σήμερα η παραδοσιακή μουσική νοθεύτηκε και χάλασε. Στα σημερινά πανηγύρια, σε πολλά χωριά της Ηπείρου, παίρνουν μέρος τραγουδιστές, τοποθετούν μικρόφωνα και μεγάφωνα εκκωφαντικά, τα οποία χαλούν τη γνήσια λαϊκή παραδοσιακή μουσική. Ευτυχώς ότι στα χωριά μας σπάνια μπαίνουν μεγάφωνα. Ο Νικ. Αλεξίου μου έλεγε - κι έχει δίκιο - πως ο ξενόφερτος τραγουδιστής δεν μπορεί να συγχρονιστεί μαζί τους.

Ο ίδιος καθώς και ο Μίχος Παουσάκος έλεγαν πως σε λίγα χρόνια, όταν αυτοί οι λίγοι σου απόμειναν δεν θα λαλούν πιά, η παραδοσιακή μουσική θα εκλείψει, γιατί οι νέοι δεν θέλουν να μάθουν όργανο.

* * *

Η παραδοσιακή μουσική μετά τον πόλεμο έχασε κάτι από την παλιά της αίγλη. Οι νέοι ως επί το πλείστον, αρέσκονται σε άλλου είδους έξαλλες ξένες μουσικές. Σιγά σιγά όμως, νομίζω, η παραδοσιακή μουσική αρχίζει να κερδίζει τις καρδιές των ανθρώπων, που θέλουν να γυρίσουν στις ρίζες, στη θρυσομάννα λαϊκή παράδοση. Κι αυτό φαίνεται τα καλοκαίρια στα πανηγύρια των χωριών, όπου συρρέει πλήθος κόσμου από τα τετραπέρατα της Ελλάδος,

για να διασκεδάσει με τη γνήσια παραδοσιακή μουσική. Έχει κι αυτή χάρη, ομορφιά και γοητεία.

Αρκεί, όταν παίζεται, να μην ακούει κανείς σκέτους μόνο ήχους, αλλά πίσω απ' αυτούς να προσπαθεί να διακρίνει την ψυχική κατάσταση, στην οποία βρέθηκε κάποτε ο ανώνυμος λαϊκός στιχουργός και τραγουδιστής.

Κι όταν έχει κανείς μέσα του το πάθος, το χάρισμα και την ευαισθησία να εμπνέεται, να αισθάνεται και να συγκινείται, τότε και μόνο τότε, πίσω από τα παραπονιάρικα τσακίσματα του κλαρίνου, τις παθιάρικες δοξαριές του βιολιού και τους ξερούς χτύπους του ντεφιού, θα αφουκραστεί και θα νιώσει σε όλο της το μεγαλείο την ασίγαστη φλόγα της ψυχής του λαού μας, που θέλησε να εκφράσει τη χαρά ή τη λύπη του, είτε με εύθυμους και χαροπούς, είτε με λυπητερούς και νοσταλγικούς μελωδικούς σκοπούς.

Νικολ Χ. Ρεμπέλης

ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ

Ο κ. Γεώργιος Παπαζήσης πωλεί την πατρική του περιουσία στον Αμάραντο Κόνιτσας.

Πληροφορίες

κ. Καζαμίας Τηλ 01 - 3627725

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Οικόπεδο 600 τ.μ.
με οικία στην Κόνιτσα
(απέναντι από την Ένωση)

Πληροφορίες στα τηλέφωνα:
22321 και 01 - 4325878

Η Δοξασμένη Κοιλιάδα

(Η λεκάνη του Αώου

Η αρχαία Παραναία)

του Ηλία Ευθ. Παπαζήση

(συν. από το προηγ.)

Μέρος 20ον (συνέχεια)

Της Κοίμησης της Θεοτόκου - Βρίσκονταν στο κέντρο του χωριού. Ακριβώς εκεί που είναι σήμερα ο μεγαλοπρεπής Ναός της Αγίας Παρασκευής. Όπως γράγαμε, στο προαύλιο του Ναού της Κοίμησης της Θεοτόκου, δίδαξε ο Άγιος Κοσμάς, σπητός σε κορμό κομμένου δένδρου μουριάς. Κατεδαφίσθη ο Ναός αυτός, να οικοδομηθεί αργότερα ο σημερινός Κεντρικός Ναός της Αγίας Παρασκευής που είχε ανάγκη μεγάλης έκτασης. Η είδηση για την κατεδάφιση του Ναού της Παναγίας αναστάτωσε τους κατοίκους. Εδημιούργησε προστριβές και διενέξεις - διαιρέθηκαν σε δύο παρατάξεις: στους υποστηρικτές της κατεδάφισης και στους αντιδραστικούς. Τελικά βρέθηκε η λύση. Να κατεδαφισθεί μεν ο Ναός της Παναγίας για χάρη της Αγίας Παρασκευής που το ενδιαφέρον και η αγάπη της προς το χωριό ήταν εκδηλωμένο όπως παρακάτω θα δούμε, αλλά για να μη φανούν ανευλαβείς και προς την Παναγία που πάντοτε προστατεύει τους πιστεύοντες σ' αυτή, να κτισθεί προς τιμήν της άλλος Ναός. Επελέγη για την ανέγερση του Ναού της Παναγίας η τοποθεσία που είναι σήμερα το Εικόνισμά της. Συγκροτήθηκε Ερανική Επιτροπή, η οποία δυστυχώς για άγνωστους λόγους δεν έφερε σε πέρας το έργο της. Δεν ανταποκρίθηκε στην αποστολή της. Μπροστά από 20 χρόνια περίπου, στη τοποθεσία «Παναγιά» δηλαδή εκεί που βρίσκεται το Εικόνισμα

της Κοίμησης της Θεοτόκου, βρέθηκε από παιδιά του χωριού που έπαιζαν εκεί, εκτεθειμένη παλαιάς εποχής στάμνα με άγνωστο το περιεχόμενό της γιατί κρατήθηκε μυστικό. Κατά μία εκδοχή, η στάμνα που βρέθηκε δεν είναι άσχετη με την ανέγερση του Ναού της Παναγίας. Γιατί συγκλίνει με την πληροφορία που υπάρχει ότι η επιφορτισμένη την ανέγερση του ναού Ερανική Επιτροπή αφού για λόγους ανεξαρτήτους της δέλτησής της δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στην αποστολή της, εδεώρησε σκόπιμο το προϊόν των εράνων να το εμπιστευθεί στην ιδιοκτήτρια Παναγιά. Το απέκρυψε στην περιοχή του Εικονίσματος με την ελπίδα κάποτε να το χρησιμοποιήσει. Δυστυχώς δεν το χρησιμοποίησε γιατί ο Ναός δεν κτίσθηκε. Τι απέγινε το προϊόν των εράνων κανένας δεν γνωρίζει. Ευχάριστο θα ήταν οι τυχεροί κάτοικοι που βρήκαν τη στάμνα, να ανελάμβαναν την κατασκευή του Ναού εκείνου που οι πρόγονοι του χωριού στην Παναγία υποσχέθηκαν. Ευχόμεθα.

Δεν σώζεται σήμερα στο Παλαιοσέλλι και ο πρώτος μικρός Ναός της Αγίας Παρασκευής που είχε κτισθεί πολλά χρόνια μπροστά απ' την ανέγερση του ομώνυμου Κεντρικού Ναού του χωριού. Βρισκόταν ο μικρός αυτός Ναός νοτιοδυτικά απ' το τωρινό προαύλιο του Κεντρικού Ναού της Αγίας. Ακριβώς, όπου τα πέτρινα σκαλιά σε επαφή με τον κήπο του Τροχοπούλου, άλλοτε του Αναστασίου Πάϊου. Η παράδοση λέγει, ότι στον κατάφυτο από βάτα εκείνο χώρο, άγνωστο πότε, παιδιά του χωριού που πήγαν εκεί για βατόμουρα, βρήκαν σπητή στα βάτα την εικόνα της Αγίας Παρασκευής. Έφυγε απ' το χω-

ριό Κεράσοβο δυσαρεστημένη, και ήρθε στο Παλαιοσέλλι και στάθηκε στον χώρο που τη βρήκαν τα παιδιά. Ήρθαν οι Κερασοβίτες και την πήραν, αλλά την επομένη της παραλαβής της, η εικόνα ξανάρθε στο Παλαιοσέλλι και στον ίδιο χώρο. Η παραλαβή της εικόνας από τους Κερασοβίτες και η επιστροφή της στο Παλαιοσέλλι συνεχίσθηκε πολλές φορές. Τελικά, οι Παλαιοσελλίτες αρνήθηκαν στους Κερασοβίτες να την παραλάβουν και εκείνοι την παρέλαβαν με βία, συνοδευόμενοι από τους Τούρκους χωροφύλακες. Στην επιστροφή των σταμάτησαν με μία βρύση κρυόνερη, που βρίσκεται μια ώρα περίπου ψηλά από το Παλαιοσέλλι. Εκεί τοποθέτησαν την εικόνα καταγής και αυτοί έκατσαν να ξεκουρασθούν και να δροσισθούν. Τότε έγινε το θαύμα που σήμερα συγκλονίζει την καρδιά κάθε πιστού χριστιανού. Όταν πήγαν οι Κερασοβίτες να την πάρουν για να φύγουν, η εικόνα έγινε ασήκωτη. Τόσο βαρειά που κανένας δεν μπόρεσε να τη σηκώσει. Ένας από τους τούρκους χωροφύλακες θυμωμένος πυροβόλησε την εικόνα.

Το όπλο όμως εκपुरσοκρότησε και φόνευσε τον τούρκο. Έκτοτε η βρύση αυτή ονομάσθηκε η «Βρύση του τούρκου» (βλχ. λά φιντίνα α τούρκολη). Δίπλα από τη βρύση, σήμερα είναι το εικόνισμα της Αγίας Παρασκευής που μας θυμίζει το θαύμα της. Οι Κερασοβίτες βλέποντας το πάθημα των έφυγαν πανικόβλητοι μαζί με τον χωροφύλακά των. Εγκατέλειψαν την εικόνα την οποία οι Παλαιοσελλίτες επανέφεραν μετά σπουδής στο χωριό. Την τοποθέτησαν προσωρινά στο Ναό της Παναγίας που σώζονταν ακόμη. Έκτισαν το

μικρό ναό της στο χώρο που βρέθηκε η εικόνα και τη τοποθέτησαν οριστικά εκεί.

Στο χρονικό διάστημα που οι κάτοικοι Παλαιοσελλίου εγκατέλειψαν το χωριό για να μη γίνουν κολλήγοι στον Μπέη του Ελευθέρου (Γκρισμπανίου) ο μικρός αυτός Ναός σκεπάσθηκε από τους γύρω δάμνους. Δεν φαίνονταν καθόλου. Από εκείνους δε τους κατοίκους που ύστερα από πολλά χρόνια γύρισαν από τη Βέροια στο χωριό, κανένας δεν ήξερε ή θυμόταν την ύπαρξή του. Ήρθε όμως η ώρα να αποκαλυφθεί. Ψωριασμένη γίδα βρήκε το καταφύγιό της στους δάμνους που σκέπαζαν τον Ναό. Αναζητώντας ο ιδιοκτήτης τη γίδα του, βρήκε το καταφύγιό της, ανακάλυψε όμως και το Ναό. Το 1864, ως θα δούμε παρακάτω, ανηγέρθη: ο Κεντρικός Ναός του χωριού αφιερωμένος στην Αγία Παρασκευή. Από τότε, ο μικρός Ναός εγκαταλείφθηκε και σιγά, σιγά κατέρρευσε. Έπρεπε να διατηρηθεί ως κειμήλιο. Σώζονται μόνο ορισμένες εικόνες του που μεταφέρθηκαν στον Κεντρικό ναό, κι ένα μικρό Άγιο Ποτήριο κατασκευασμένο από μολύβι που στη βάση του διαβάζει κανείς: «ΕΤΙ 1838 ΔΙΑ ΧΙΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ – ΠΟΤΗΡΙΟ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ».

Κοντά στο μικρό αυτό ναό προς τα αριστερά σώζονταν μέχρι το έτος 1908, υψηλό ξύλινο κωδωνοστάσιο (καμπαναριό). Κατεδαφίστηκε για λόγους προληπτικούς, γιατί, όταν κτυπούσε η καμπάνα, σειόνταν δεξιά και αριστερά σαν δένδρο που ανεμοδέρνεται. Η καμπάνα τοποθετήθηκε σε δένδρο σκαμνιάς που βρίσκονταν το προαύλιο του Ναού προς το εικόνισμα του Αγίου Κοσμά. Το υπερυψωμένο λαμπρό ση-

μερινό κωδωνοστάσιο είναι μεταγενέστερο. Η οικοδομή του έγινε σταδιακά - άρχισε το 1909 και τελείωσε το 1912 - μεγάλο μέρος της δαπάνης για το έργο αυτό, κατά τις υπάρχουσες αποδείξεις διέδεσαν οι αδερφοί Χαπρίνη που ταξίδευαν στη Καβάλλα. Αρχιμάστορας του έργου ήταν ο Χρίστος Σακάς απ' το Ελεύθερο. Επίσης πελεκάνοι και μαστόροι ήταν απ' το Ελεύθερο. Η δεύτερη δε μεγάλη καμπάνα που υπάρχει σ' αυτό, είναι δωρεά του Δημητρίου Τζίμα και τέκνων του απ' το Παλαιοσέλλι που εργάζονταν τότε στην Άρτα - (έτος 1914)-.

Δεν είναι πολλά χρόνια, που είχε έρθει στο Παλαιοσέλλι, φιλοξενούμενος του κατοίκου Παλαιοσελλίου Σπύρου Γιαννούση, Κερασοβίτης γεροντικής ηλικίας. Συμπωματικά, τον γνώρισα στο παντοπωλείο του Σπύρου Γιαννούση και τον παρακάλεσα να μου πει, τι πρεσβεύουν αυτοί, για όσα η παράδοση για την Αγία Παρασκευή λέγει. Ο γέροντας προθυμότατα μου διηγήθηκε τα εξής: «Στο χωριό μας το Κεράσοβο, ο Ναός της Αγίας Παρασκευής είναι χτισμένος έξω απ' το χωριό, κοντά στο δάσος προς τις παρυφές του Σμόλικα. Οι Κερασοβίτες απ' τα παλιά χρόνια πανηγύριζαν τη μνήμη της Αγίας Παρασκευής, και κατά τη παράδοση κάθε χρόνο 26 Ιουλίου ημέρα της μνήμησ της, κατέβαινε απ' το παρακείμενο δάσος ένα ελάφι. Αναπαύονταν ήρεμα στο προαύλιο του Ναού, κι όταν τελείωνε ο μυρικός του και η θεία λειτουργία, οι πανηγυριστές το έσφαζαν. Ήταν το κουρμπάνι, το δώρο της Αγίας για τη γιορτή της. Το έγνηναν οι πανηγυριστές και χαρούμενοι συνέχιζαν το πα-

νηγύρι. Κάποια όμως χρονιά, την ημέρα της μνήμης της Αγίας, μερικοί νεαροί δεν περίμεναν να ξεκουρασθεί και να μυρικός το ελάφι που κατέβηκε απ' το βουνό. Το έσφαζαν αμέσως - απο τότε δεν ξανακατέβηκε απ' το βουνό ελάφι στη μνήμη της. Η Αγία δυσαρεστήθηκε πολύ, εγατέλειψε το χωριό μας και ήρθε στο χωριό σας. Εδώ σταμάτησε σε κάτι δάμνους και οι Πάλαιοσελλίτες προς τιμή της έκτισαν τον πρώτο μικρό Ναό της. Αυτά λέγει η δική μας παράδοση.

Τόσο οι κάτοικοι Παλαιοσελλίου, όσο και οι κάτοικοι Κερασοβίου, μ' ευλάβεια αναφέρονται προς την παρθενομάρτυρα Αγία Παρασκευή. Είναι βαθειά ριζωμένες σ' αυτούς από γενεά σε γενεά, η αφοσίωση και η προσήλωση προς αυτή. Οι δρύλοι, η παράδοση τους συνδέει, τους ενώνει σφιχτά μαζί της. Τιμούν και σέβονται την Αγία Οσιομάρτυρα. Τρανή τούτων απόδειξη είναι ότι και ο εκπολιτιστικός Σύλλογος Παλαιοσελλίου, και το χωριό Κεράσοβο φέρουν το όνομα της Αθλοφόρου «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ».

Και σήμερα ακόμη δεν παύουν κάτοικοι του Κεράσοβου να έρχονται στο Παλαιοσέλλι για προσκύνημα στην Αγία και να θαυμάσουν τον μεγαλοπρεπή Ναό της.

συνεχίζεται

ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

(Οδοιπορίας αποσπάσματα)

(Συνέχεια του προηγούμενου)

Μέρος 1ο ¹¹

Σαν τέλειωσε το κέρασμα, άνοιξε η πόρτα και περάσαμε μέσα. Πήραμε την ευλογία και οδηγηθήκαμε να καθήσουμε στις πολυθρόνες, που ήταν κυκλικά τοποθετημένες μπροστά στην πόρτα του κελιού. Ο ίδιος ο Γέροντας, όπως μας δήλωσε, κάθησε στο δεσποτικό θρόνο· ένα κομμάτι από κορμό δένδρου, όπως και οι άλλες «πολυθρόνες».

Καθήσαμε και περιμέναμε. Ο Γέροντας έβγαλε από την τσέπη του 3 - 4 μαύρα σχοινιά και ένα ξύλινο σουβλί και άρχισε να τα «μπερδεύει». Δε μιλούσε κανένας. Κάποιος, όμως, έπρεπε να κάνει την αρχή. Ο ιερωμένος της παρέας μας, παλιός επισκέπτης και γνωστός, είχε τον τρόπο του. Μια σειρά από ερωτήματα έδιναν το ερέθισμα για ανάλογες απαντήσεις.

Αν επιμένω σε λεπτομέρειες και καταχωρώ στη συνέχεια ένα μεγάλο μέρος της συζήτησης, δε γίνεται για να γεμίσουν κάποιες κόλλες χαρτί, αλλά γιατί με εντυπωσίασε ο απλός, μεστός, εικονικός λόγος, ένας λόγος κοινωνικός, συγκαταβατικός, που αγκαλιάζει όλα τα προβλήματα της ζωής.

Η καλή φήμη, που δεν αναιρείται από την πραγματικότητα, κάνει, όπως σημειώσαμε πιο πάνω, πολλούς, με προσωπική παρουσία, επιστολή ή οποιονδήποτε άλλο τρόπο, να ζητούν τη συμβουλή του Γέροντα. Και κείνος, παρά το γεγονός ότι έχει ευπαθή υγεία, αν και, όπως παραστατικά λέει: «Πάλιωσε το αμάξι. Χρειάζεται καθημερινά γκαράζ, και οι επιβάτες αυξάνονται», προσπαθεί να μην απογοητεύσει.

Βέβαια δεν τον επισκέπτονται όλοι από ενδιαφέρον ή έστω από πε-

ριέργεια. «Ο πνευματικός τουρισμός» όλο και απλώνεται. Δεν αποκλείεται μια επίσκεψη στο Άγιο Όρος να γίνει της μόδας, όπως συμβαίνει και με τα ταξίδια στο εσωτερικό της χώρας μας, αλλά και το εξωτερικό. Κάτι ανάλογο με τα καλοκαιρινά μπάνια· επειδή σίγουρα θα ερωτηθείς πού έκανες τα μπάνια σου, παίρνεις την απόφαση να ταλαιπωρηθείς για μερικές μέρες, ώστε να μπορείς να λές: Πήγα στον «Εύξεινο Κόλπο», έκανα καμιά εικοσαριά μπάνια - έστω κι αν είσαι υποχρεωμένος να πολλαπλασιάσεις τις μέρες παραμονής με το σύνολο του περιοδικού καθημερινού βρεξίματος των ποδιών σου για να βγει ο μαγικός αριθμός - και τώρα νιώθω μια χαρά.

Ας είναι. Άλλωστε όλα τα πράγματα έχουν και την άλλη όψη.

Στο μεταξύ το «μπερδεμα» των σχοινιών άρχισε να παίρνει συγκεκριμένη μορφή· να γίνεται κομποσχοίνι.

— Τι χρειάζεται, Γέροντα, το κομποσχοίνι;

— Να σας πω. Το κομποσχοίνι είναι σαν το σχοινί που τραβάμε για να πάρει μπρος η μηχανή. Αραιώνουν τα λάδια και κάνουν τη δουλειά τους.

Και συνέχισε, χαμογελώντας: Το πνεύμα θέλει και αυτό παρακίνηση.

— Σήμερα υπάρχουν πολλές ευκολίες, οι άνθρωποι όμως δεν είναι καθόλου ευχαριστημένοι. Τι φταίει γι' αυτό;

— Οι ευκολίες γεννούν δυσκολίες. Όσο πιο απλά ζούμε, τόσο το καλύτερο. Εδώ βλέπεις παράλογα πράγματα. Αναθέτουμε στα μηχανήματα να κάνουν και τις πιο απλές δουλειές κι ύστερα τρέχουμε για μασάζ και φυσιοθεραπείες, για να γλιτώσουμε την αναπηρία.

Είναι και το άγχος. Θέλουμε να τα

ΠΑΛΙΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

Πάδες - προπολεμικά

κάνουμε όλα, να δώσουμε λύση σε όλα. Αλλά ο άνθρωπος δεν είναι παντοδύναμος. Δε χρειάζεται να εκβιάζουμε λύσεις, που είναι έξω από τις δυνατότητές μας.

Να πιστεύουμε, αλλά και να εμπιστευόμαστε.

Τόσα και τόσα αγοράζουμε από τα Super Market. Ας αγοράσουμε και λίγη καλή αδιαφορία.

Το σπουδαιότερο, όμως, είναι να κάνουμε καλούς λογισμούς: να βλέπουμε την καλή πλευρά. Θα σας πω κάτι που μου συνέβη μια μέρα:

Άκουσα χτύπημα και βγήκα στην πόρτα. Έξω από την αυλόπορτα στεκόταν ένας νέος. Τον ρώτησα τι ήθελε και μου είπε ότι ήθελε να μιλήσει στον π. Παΐσιο.

– Δεν είναι εδώ, του είπα. Έχει πάει στις Καρυές να πάρει τσιγάρα.

– Θα τα χρειαζόταν φαίνεται, μου απάντησε.

– Ναι, του λέω, αλλά θα αργήσει πολύ, ίσως και να μην γυρίσει, οπότε καλύτερα να μην περιμένεις.

– Κάποια ανάγκη θα τον κάνει να αργήσει, ανταπάντησε. Θα περιμένω όσο χρειαστεί.

Όσο κι αν προσπάθησα δεν μπόρεσα να χαλάσω τον καλό λογισμό του θαυμάσιου αυτού νέου.

Και συνέχισε: Με επισκέπτονται πολλοί, όπως και άλλους μοναχούς. Ορισμένοι ζητούν να προσευχηθώ για να απαλλαγούν από κάποιο κακό που τους βρήκε. Σ' όλους τονίζω τη σημασία της προσωπικής συμμετοχής. Όταν ζητάς απ' το Θεό κάτι, δώσε και συ κάτι. Κατάθεσε έστω και ένα ελάττωμά σου. Από έναν πατέρα π.χ. ζητήθηκε να κόψει το τσιγάρο και το παιδί του έγινε καλό. Το άρχισε και ξαναρρώστηκε. Το έκοψε οριστικά και έγινε τελείως καλά.

Δεν είναι αρκετό να παραγγέλλεις σαράντα-λείτουργα ή να κάνεις αφιερώσεις για να σωθείς. Η παρουσία σου είναι απαραίτητη.

Τις περισσότερες φορές κάνουμε τη ζωή δύσκολη από μόνοι μας. Το κυνήγι του κέρδους οδηγεί σε καταστροφή. Η ισορροπία στη φύση έχει χαλάσει. Υπάρχουν π.χ. μηχανήματα που μπορούν να καθαρίσουν τα αέρια και τα άλλα απόβλητα των εργοστασίων, αλλά δεν τα χρησιμοποιούν γιατί κοστίζουν.

Σκοτώσαμε τα τριζόνια, που βγάζουν ένα θαυμάσιο ήχο και απομακρύνουν τα κουνούπια, και κατασκευάζουμε μηχανήματα για το σκοπό αυτό.

Ρίχνουμε φάρμακα και λιπάσματα αλόγιστα κι όλα γίνονται άνοστα. Λες και θα πείραζε αν η ντομάτα που βλέπετε είχε και κάποια ουλή, που θα μπορούσαμε να καθαρίσουμε.

Βάζουμε φωτιές κι ύστερα τρέχουμε να αποκαταστήσουμε τις ζημιές.

Κοιτάζτε εκεί απέναντι στην κορυφή του βουνού. Αυτά τα αραιά δένδρα στη σειρά - ίδιο ύψος και χρώμα - που θυμίζουν Ιταλούς στρατιώτες του σαράντα.

Δέστε τώρα πόσο όμορφη είναι η φύση εδώ γύρω. Άλλα δένδρα είναι μεγάλα, άλλα μικρά, άλλα ψηλά, άλλα χαμηλά, χιλιάδες χρώματα, πεταλούδες, πουλιά...

– Γέροντα, επειδή μας μίλησες για τους καλούς λογισμούς, εγώ προσπαθώ -είπε κάποιος, - αλλά δεν κάνω παρά κακούς.

– Μα, Χριστιανέ μου, εσύ πως περπατάς; Με τα πόδια περπατάς. Κι αν για λίγο χρησιμοποιήσεις τα χέρια, πάλι τα πόδια εμπιστεύεσαι. Γιατί να κάνεις όλο κακούς λογισμούς; Προσπάθησε. Η μύγα, άμα καθήσει στο ί-

διο μέρος πολύ, γεννάει πολλά αυγά και προκαλεί καταστροφή.

– Ορισμένοι άνθρωποι, Γέροντα, με τις πράξεις τους σκανδαλίζουν τους πιστούς. Πώς θα αντιδράσουμε; Θα τους απομονώσουμε, θα τους ελέγξουμε δημόσια;

– Βλέπεις δεν άνοιξε ακόμη ο δρόμος για το φεγγάρι. Δεν είναι εύκολο να πας στο φεγγάρι...

Τι θα κάνει κάποιος όταν προσπαθήσεις να τον ταπεινώσεις, να τον εξαφανίσεις; Αφού είναι υποχρεωμένος να ζήσει στον ίδιο χώρο, στην ίδια κοινωνία, ή θα τον αναγκάσεις να πει γέματα ή σε άλλη ανεπιθύμητη και χειρότερη ενέργεια να προβεί.

Να έρθεις στη θέση του άλλου. Να σκεφτείς ότι τα πράγματα δεν έχουν μονάχα μια λογική. Να προσπαθήσεις να τον σώσεις με πόνο και σύνεση.

Η κουβέντα κυλούσε ευχάριστα. Σε μια στιγμή αλληλογνωριμίας ένας απ' την παρέα αναφέρθηκε σε κάποιο φωνητικό ταλέντο.

– Μιλάτε για ταλέντο. Αλλά το ταλέντο μπορεί να γίνει κακό άμα γίνει ατομικό.

– Τι θέλεις να πεις, Γέροντα.

– Αυτό ακριβώς που είπα. Παίρνουν τα μυαλά αέρα. Ο διάβολος παίρνει ένα κατσαβίδι και ξελασκάρει τη βίδα. Άμα ξελασκάρει η βίδα, καλό περιμένεις;

Πότε περάσανε δυο ώρες, ούτε το καταλάβαμε.

Στο μεταξύ τελείωσε και το κομποσχοίνι και ο Γέροντας σηκώθηκε από τη θέση του. Έπρεπε να πηγαίνουμε.

Δίνοντας μας την ευλογία του, μας συνόδευσε μέχρι την εξώπορτα.

Λίγο πιο πάνω σταμάτησα να κρατήσω κάποιες σημειώσεις. Φωτογραφι-

κή μηχανή δεν τόλμησε να χρησιμοποιήσει κανένας.

Κάπως βιαστικά ξεκινήσαμε για τη δεύτερη επίσκεψη της ημέρας, που ήδη μας είχε προσφέρει τόσα πολλά.

Ι.Τ (συνέχεια στο επόμενο)

Έρχονται οι Γερμανοί στην Κόνιτσα

ρω στους 15 από Μαζιοσάναβα και άλλα κοντινά χωριά. Τριάντα ήμασταν εμείς οι Πεκλαρίτες. Στα δέντρα, στην εκκλησία, ήταν αντάρτες Μακεδόνες και μας δώσανε και φάγαμε φασολάδα. Μας δώσαν και καπνό.

Το βράδυ μείναμε στο Παλιοσέλι. Το άλλο στο Βρυσοχώρι. Το επόμενο στο Σκαμνέλι. Εκεί μείναμε 10 μέρες, ώσπου έγινε η συγκρότηση. Ανήκαμε στον 1ο λόχο με λοχαγό το Γεώργιο Αναγνωστάκη από τη Βίτσα. Καπετάνιο το Νίκο Ευθυμίου από το Δίστρατο. Πολιτικό τον Βασ. Κόνιαρη από το Μονοδέντρι. Με έδρα τους Νεγάδες περάσαμε στο Ζαγόρι 2 χρόνια. Μετά τα Δεκεμβριανά έφτασα στην Πάργα. Με τη συμφωνία της Βάρκιζας ήρθαμε στα Γιάννινα και παραδώσαμε.

Αρχές του 1946 άρχισαν τα στεγαστικά δάνεια για τα καμμένα σπίτια. Χρειάστηκε πέντε χρόνια δουλειά για να ξαναγίνουν. Το Ελεύθερο, όπως και το Βρυσοχώρι, ξανακάηκε.

Η μέλισσα και τα θαυμαστά προϊόντα της κυψέλης

Σ. Τουφίδη . .

5. Επίδραση του βασιλικού πολτού στον άνθρωπο.

Ο β.π δεν είναι το παντοδύναμο φάρμακο (πανάκεια), όπως διαφημιζόταν κάποτε στο εμπόριο.

Είναι ένα πολυβιταμινούχο και ορμονικό τρόφιμο, που γίνεται από τις νεαρές μέλισσες στο θαυμαστό και σπάνιο εργαστήριο της κυψέλης, με τα πιο αγνά υλικά της φύσης, το νέκταρ και τη γύρη.

Αποδείχτηκε με πειράματα, ότι η χρήση του β.π στον άνθρωπο βελτιώνει γενικά την κατάστασή του· δίνει ζωντάνια και ικανότητα για πνευματική και σωματική εργασία. Στους παρήλικες βελτιώνει την όραση και τη μνήμη.

Δίνει καλά αποτελέσματα στην αναιμία, αρτηριοσκλήρωση, στο έλκος, στην αδυναμία του οργανισμού, στις καρδιακές παθήσεις, στη σεξουαλική κατάσταση κ.τ.λ.

Όπως λέει και ο ακαδημαϊκός Ν. Γιόϊριτς, «ο β.π είναι αποτελεσματικός κατά των ασθενειών, της καρδιάς του νευρικού συστήματος, του ήπατος, του σαχαροδιαβήτη και των ρευματισμών». Πειράματα σε κότες, με β.π, έδειξαν αύξηση της γέννας κατά 116%, αλλά και κότες που είχαν σταματήσει τη γέννα λόγω ηλικίας, ξανάρχισαν να γεννάνε με τη χρήση του.

Τόσα και τόσα φαρμακευτικά παρασκευάσματα παίρνει ο κοσμάκης και πολλές φορές αντί να φτιάξει την υγεία του, τη χειροτερεύει.

Αξίζει να δοκιμάσει κανείς και κάτι που δεν έγινε στα χημικά εργαστήρια των ανθρώπων, αλλά μέσα στην παντοδύναμη μάνα φύση.

Εκείνο όμως, που πρέπει να προσέ-

χουμε στην περίπτωση χρήσης του, είναι τούτο.

Να βρούμε πολύ γνήσιο, βγαλμένο από άνθρωπο εμπιστοσύνης, που θα γνωρίζουμε εμείς ή οι φίλοι μας, ώστε να μην πέσουμε θύματα ασυνειδησίας ή αγυρτείας. Σήμερα, οι άνθρωποι απόκτησαν άσχημα ελαττώματα, γι αυτό λοιπόν προσοχή!

Στο εμπόριο υπάρχει β.π σε χάπια, αμπούλες, κ.τ.λ. Ποιός μας εγγυάται όμως για τη διατήρηση των συστατικών του, αφού μπήκε στο κύκλωμα της βιομηχανικής επεξεργασίας και του εμπορίου;

Γι αυτό οι γνώστες του θέματος συνηγορούν τον φρέσκο πολτό. Είναι φυσικό να 'ναι καλύτερος από τον μπαγιάτικο.

Για τα ευεργετικά αποτελέσματα του β.π που αναφέραμε πιο πάνω, θα μπορούσαμε ν' αναφέρουμε πολλά ξένα ή προσωπικά παραδείγματα, αλλά τούτο θ' αποτελούσε μάλλον φλυαρία ή κουραστική διαφήμιση του πολτού.

Τονίζουμε απλά ότι σίγουρα κάνει καλό και συνεχίζοντας, παραθέτουμε τον τρόπο χρήσης του.

Όταν προμηθευτούμε 5 ή 10 γρ. β.π γνήσιο, οι τρόποι για τη χρήση του είναι δύο.

1) Ανακατεύουμε 1 γρ. πολτού σε 100 γρ. μέλι, (τα 5 γρ. σε 500 γρ. μέλι) μέσα σ' ένα σκούρο βάζο (το βάζο πρέπει να είναι σκούρο για να μην μπαίνει μέσα το ηλιακό φώς).

Το ανακάτεμα γίνεται με ξύλινο ή πλαστικό κουταλάκι του παγωτού.

Το 1 γρ. θα παρθεί σε 20 μέρες και τα 5 γρ. σε 100 μέρες ή 3 μήνες.

Μια ώρα πριν από το πρωινό μας, παίρνουμε ένα κουταλάκι από το βάζο και κάθε φορά ανακατεύουμε το περιεχόμενο. Το βράδι ξαναπαίρνουμε άλλη μία δόση.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΡΚΟΥΔΑ ΤΟΥ ΠΙΝΔΟΥ

*Το έκτο διήγημα από το «Διπλό Βιβλίο» του Δημή-
τρη Χατζή.*

— Έ, λοιπόν, είπε ο γέρος ο Τράκας. Για μεγάλη δουλειά πᾶς ἐσύ. Ξυλεία; Καλά τὸ κατάλαβα.

— Καὶ βέβαια, εἶπε αὐτὸς χωρὶς δυσκολία.

— Θὰ γράψω ἀμέσως στὰ παιδιὰ μου στὴ Λάρισα. Γι' αὐτὸ δὲν τὰ θέλες τὰ καθαριστήρια.

— Καὶ βέβαια, εἶπε πάλι ὁ Σκουρογιάννης, μεγάλη δουλειά.

— Αὐτὸ μελετᾶς ἐκεῖ πάνω πού πᾶς;

— Αὐτό.

— Καλὰ κάνεις. Τό'ξερα ἐγώ.

Καὶ τὸ μελετοῦσε. Πάρα πολὺ. Μέρα μὲ μέρα μὲ τὸ φαῖ πού τῆς ἄφηνε στὴν ἴδια θέση. Ὡσπου τὴν εἶδε. Ξεπρόβαλε μέσα ἀπ' τὰ δέντρα. Στάθηκε μιὰ στιγμή — τράβηξε ὕστερα γιὰ τὴ θέση πού τῆς ἄφηνε τὸ φαῖ. Τὸν εἶδε, τρόμαξε, ἔκανε νὰ φύγει πίσω — ἔμεινε ἐκεῖ. Αὐτὸς τὴν κοιτοῦσε ἀσάλευτος. Πρέπει νά'τανε μικρὴ, θηλυκιά, δὲ θά'ταν ἀκόμα δύο χρονῶν. Μεῖναν ἔτσι — καὶ κοιταζόνταν. Ὁ τελευταῖος ἄνθρωπος τοῦ Ντομπρίνοβου κ' ἡ τελευταία ἀρκουδίτσα τοῦ Πίνδου σταθῆκαν ἐκεῖ στὸ ξέφωτο ἐκεῖνο τοῦ δάσους, ἀπὸ τίς δυὸ τίς μεριές του καὶ κοιταζόντανε. Δύσπιστα, δισταχτικὰ καὶ καχύποπτα — χωρὶς νὰμποροῦνε νὰ φύγουν — δὲν εἶχανε ποῦ νὰ πᾶνε.

Τὴν ἄλλη μέρα τ' ἀρχίζε πιά τὸ μεγάλο παιγνίδι: Γέμισε τὸν τορβά του, πῆρε μαζί του καὶ τὸ μεγάλο δίκοπο μαχαίρι. Ἐκατσε στὴ θέση του καὶ περίμενε. Τὴν ἴδια ὥρα, τὴ χτεσινὴ, τὸ ζῶο ξαναπρόβαλε μέσ' ἀπ' τὰ δέντρα. Ξανασταθήκανε μιὰ στιγμή καὶ κοιταχτήκανε πάλι. Ἄνοιξε τὸ δισάκι του, τοῦ πέταξε ἓνα κομμάτι ψωμί. Τὸ ζῶο τὸ πῆρε, πῆγε τώρα κοντύτερα. Καὶ τρίτο — ἀκόμα κοντύτερα. Εἶτανε τόσο κοντά, πού χρειάστηκε νὰ κρατάει τὴ λαβὴ τοῦ μαχαιριοῦ του. Τοῦ πέταξε ὕστερα μιὰ σακουλίτσα ζάχαρη — ὅλα πήγανε καλά γιὰ σήμερα.

Καὶ πήγανε καὶ τίς ἄλλες μέρες. Καὶ τὸ ζῶο πλησίαζε κάθε φορὰ περισσότερο, τρία μέτρα, δύο μέτρα, ἓνα μέτρο, μισό.

— Καὶ πῶς πᾶμε; ρώτησε ὁ Τράκας.

— Τελειώνει, εἶπε αὐτός, ἔρχεται πιά τὸ φθινόπωρο.

Καὶ τελείωσε στ' ἀλήθεια. Ἄπλωσε πιά καὶ τὸ χέρι του —μιά χούφτα ζάχαρη. Ἡ ἀρκούδα πῆγε καὶ τό'γλειψε. Καὶ τὴν ἄλλη μέρα —καὶ τὴν παράλλη κ' ἔμεινε δίπλα του, περιμένοντας. Καὶ τότες αὐτός ἄπλωσε τὰ χέρια του καὶ τῆς ἀγκάλιασε τὸ κεφάλι. Τὸ ζῶο τ' ἄφησε μ' ἐμπιστοσύνη μέσα στὰ χέρια του. Σεχείλισμα τῆς δικῆς του λύπης, τῆς μοναξιᾶς, τῆς ἀπελπισιᾶς του —ἔσφιξε τ' ἀγαπημένο κεφάλι μέσα στὰ χέρια του. Ἡ ἀρκουδίτσα τανύστηκε —ἐνίωσε μέσα στὰ χέρια του τὸ σπαρτάρισμα τοῦ ἀζευγάρωτου θηλυκοῦ. Ἐτσι ὅπως εἶτανε ἔσκυψε καὶ τὸ φίλησε στὸ κούτελο, τὸ ζῶο μούγκρισε, στὰ δικά του τὰ μάτια ἀνεβῆκαν τὰ δάκρυα, τόσον καιρὸ κρατημένα.

— Τελειώσαμε, τοῦ'πε τοῦ Τράκα.

— Ἐγραψα πιά στὰ παιδιά, εἶπε κεῖνος.

Τὸ φθινόπωρο φτάνει πάντα γρήγορα στὸν Πίνδο — τὸν Ὀκτώβρη συνεφιάζει πιά, ἀρχίζει κιόλας τὸ κρύο. Ὁ Σκουρσιάννης κατάλαβε —ἡ ὥρα τῆς ἀρκούδας του γιὰ τὸ χειμωνιάτικο ὕπνο της κόντευε. Ἐβλεπε τὰ μάτια της καὶ μισόκλειναν κάποτε, τὸ κεφάλι της βάραινε. Κάθεται δίπλα του, τοῦ γλείφει κάποτε καὶ τὸ χέρι μὰ τὸ φαί του ἀπὸ μέρα σὲ μέρα ὅλο λιγότερο γίνεται.

Αὐτὴ τὸν πῆγε στὴ χειμωνιάτικη τρύπα της —μιά μεγάλη κουφάλα καὶ τρία πεῦκα τριγύρω. Αὐτός κουβάλησε ζάχαρη, τῆς τὴν ἔβαλε σὲ μιὰ γαβάθα —νά τὴν βρεῖ ξυπνώντας τὴν ἀνοιξη. Ἐάπλωσε τὸ ζῶο, τοῦ χάιδεψε αὐτός τὸ κεφάλι στὸ κούτελο, ὅπως χαιδεύουνε τὰ σκυλιά. Μισάνοιξε μιὰ φορὰ τὰ μάτια του πάλι — ὅλο καὶ βάραινε— ἔγειρε τὸ κεφάλι του. Αὐτός ἔσκυψε, τὸ χάιδεψε καναδυὸ φορές —εἶχε κοιμηθεῖ. Τελείωσε. Σηκώθηκε νὰ φύγει. Ἐναστάθηκε μιὰ στιγμή στὴν ἄκρη τῆς κουφάλας:

— Κοιμήσου ἐσύ, ἔρ' μου πουλί μου, κοιμήσου τώρα. Θὰ ξαναβρεθοῦμε τὴν ἀνοιξη; Ἴμεῖς οἱ δυὸ ἀπομείναμαν σὲ τοῦτον τὸν τόπο —κανένας ἄλλος— δὲν ἔμεινε τίποτα ἐδῶ.

Καὶ κατέβηκε στὸ ἔρημωμένο χωριό, πού δὲν εἶχε νὰ κάνει τίποτα, τετράδιπλα ὀρφανεμένος.

Καὶ τότες ἔρχεται ὁ συγγραφέας ὁ φίλος μας, αὐτὸς πού γράφει καὶ τούτη τὴν ἱστορία. Ἀρχίζει τώρα νὰ φανερώνεται κι ὁ χαλασμός ὁ δικός του. Τὴν γράφει, τὴν πάει τὴν ἱστορία του καὶ νὰ τὴν τελειώσει δὲν ξέρει. Διχασμένος, μοιρασμένος, κομματιασμένος ἀνάμεσα σὲ σαράντα δύο Ντομπρίνοβα καὶ σαράντα δύο σημερινές πολιτεῖες, σαράντα δύο καλοὺς Σκουρογιάννηδες καὶ σαράντα χιλιάδες δικές του μαῦρες κακίες, δὲν ξέρει νὰ δώσει μιὰ λύση. Εἶχε χίλιες ἑτοιμες, σωστές, νὰ διαλέξει κάποια, ὅπως κάθε συγγραφέας τῆς προκοπῆς ξέρει νὰ κάνει : Νὰ τὸ σκοτώσει ὁ Σκουρογιάννης τ' ἀγαπημένο του ζῶο. Νὰ πεθάνει καὶ κεῖνος μαζί του. Νὰ τοῦ τὸ σκοτώσουν οἱ Ντομπρινοβίτες, οἱ Σκαμνελίτες, ὅπως σκοτώνουν λαθραῖα τὶς ἄλλες ἀρκοῦδες. Μὲ μιὰ στάλα καλοσύνη μποροῦσε ἀκόμα νὰ βάλει τὸ Σκουρογιάννη καὶ νὰ τὸ πάρει μαζί του, νὰ τὸ κρατήσει στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ του —αὐτὸ θά ῥχόταν πίσω του σὰ μανάρι— ὅπως εἶχε ἀκούσει παλιὰ καὶ κάναν οἱ βλάχοι —οὔρσου τὴ λέγανε τὴν ἀρκούδα πού'χαν δεμένη μπροστὰ στὸ κονάκι τους. Καὶ δὲν τὶς θέλει —καμιά ἀπ' αὐτές δὲν τοῦ πάει. Τὸ Ντομπρίνοβο, λέει, μὲ τὴν παλιὰ προκοπὴ του, οἱ γεροὶ του ἀνθρώποι πού ξεριζώθηκαν καὶ χαθῆκαν, ὁ Σκουρογιάννης ἐκεῖνος πού γύρισε νὰ τὸ βρεῖ καὶ δὲ βρῆκε τίποτα, ἡ τελευταία ἀρκουδίτσα τοῦ Πίνδου πού πεινασμένη, ἀζευγάρωτη, τοῦ φιλοῦσε τὰ χέρια —πέθαναν. Καὶ πέρα ἀπ' τὸ θάνατο, λέει, δὲν εἶναι τίποτα.

ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΠΥΡΣΟΓΙΑΝΝΙΤΕΣ ΛΕΓΟΜΑΣΤΕ «ΛΑΤΣΗΔΕΣ»

Στο τεύχος 32 (Μάνης - Ιούνης) του περιοδικού «ΚΟΝΙΤΣΑ», διάβασα ένα αξιόλογο σημείωμα του κ. Θ. Ζιώγα με τίτλο: «Γιατί λέγεται «Λάτσης» ο Πυρσογιαννίτης».

Με την υπόθεση πως το «Λάτσης» έχει σχέση με το επάγγελμα του χτίστη, ο κ. Ζιώγας κάνει αναδρομές κι ετυμολογικές έρευνες (από τα αρχαία Ελληνικά, ως τα Λατινικά και τ' Αρβανίτικα) για ν' αποδείξει αυτή τη σχέση και καταλήγει σε λογικοφανή συμπεράσματα. Η επιφύλαξή μου όμως γι αυτά είναι τούτη: Αφού το «Λάτσης» προέρχεται από τα ... αρχαία Ελληνικά, τα Λατινικά, τ' Αρβανίτικα κλπ, κι έχει σχέση με το επάγγελμα του χτίστη που ασκούσαν πατροπαράδοτα οι Πυρσογιαννίτες, τότε γιατί να μην λέγονται «Λάτσηδες» κι όλοι οι κάτοικοι των γειτονικών χωριών, αφού όλοι τους ασχολούνταν με το ίδιο επάγγελμα; Κι ακόμα γιατί να μην λέγονται «Λάτσηδες» κι οι Τζουμερκιώτες, που ασχολούνται με το επάγγελμα του χτίστη τόσα χρόνια, όσα κι οι Πυρσογιαννίτες;

Για το θέμα αυτό, απ' ό,τι θυμάμαι από τα παιδικά μου χρόνια, υπάρχει μια ιστορία, που τη σκάρωσαν οι κάτοικοι των γειτονικών χωριών, κυρίως Βουρμπιανίτες, που είναι πανέξυπνοι, για να πειράζουν τους Πυρσογιαννίτες. Μια ιστορία που έχει στόχο τη... νοημοσύνη των Πυρσογιαννιτών! Τέτοιες ιστορίες υπάρχουν κι άλλες, που λέγονταν όμως από τους Πυρσογιαννίτες για τους κατοίκους των γειτονικών χωριών

και ακριβώς με τον ίδιο στόχο: τη νοημοσύνη τους!

Λόγου χάρη, τους Βουρμπιανίτες, που ήταν οι κυριότεροι -ας πούμε- ανταγωνιστές τους, οι Πυρσογιαννίτες τους έλεγαν «Τσιότσηδες»! Δηλαδή... «λιγόμυαλους». Ανθρώπους όχι ισορροπημένους λογικά. «Το νερό της Βούρμπιανης, λέγαν οι Πυρσογιαννίτες, δεν γκρεμίζει μόνο τα σπίτια της, που πέφτουν το ένα ύστερα από τ' άλλο, αλλά... σαλεύει και τα μυαλά των Βουρμπιανιτών. Και δεν τους απομένει παρά .... «τσιότσιο» μυαλό!...

Για τους Στρατσιανίτες, που τους έλεγαν και «μαυρογόνατους» -δηλαδή ανθρώπους που δεν είχαν και πολλή σχέση ...με το νερό και το σαπούνισκάρωσαν τούτη την ιστορία, πάλι με στόχο τη διανοητική ...καθυστέρηση:

Κάποιος Στρατσιανίτης, που γύρισε από την Αμερική, είπε στη γυναίκα του να του... «κολλαρίσει» το πουκάμισο, για να το φορέσει την Κυριακή και να πάει στην εκκλησία. Την Κυριακή το πρωί, όμως, βρήκε το πουκάμισό του κατα τσαλακωμένο! Όταν ρώτησε τη γυναίκα του «γιατί δεν το κολλάρισες», εκείνη αποκρίθηκε πως ....«κολλάρισες» τόσο που πιάστηκε η μέση της! Είχε βάλει -του είπε- το πουκάμισο στο πλαστήρι (στο σανίδι που πλάθουν την πίτα), ανασήκωσε τα φουστάνια της και μισή ώρα το .... «κολλάριζε» με τον πινό της!

Για τους Καστανιανίτες, που τους κατηγορούν ότι έσπερναν αλάτι στο Σαραντάπορο για να ... φυτρώσει κι ότι «στήνανε πλάκες» (παγίδες) για να πιάσουν γάρια, έλεγαν ακόμα και την ιστο-

ρία της Καστανιανίτισσας με το ...Λύκο: Μια Καστανιανίτισσα είχε χάσει τη γουμάρα της και πήρε τις πλαγιές για να τη βρει. Όταν είδε από μακριά το Λύκο που την έτρωγε, φώναξε με τη γνωστή καστανιανίτικη βαριά προφορά του σίγμα:

– Μπρέ σύ αφέντ! που πιλικάς την κόκκινη σκαφίδα, είδες τ' γουμάρα μου ου ου!...

Έτσι, λοιπόν, ανάλογα πειραχτική είναι και η ιστορία για τους «Λάτσηδες», με στόχο, όπως είπα, τη ...νοημοσύνη των Πυρσογιαννιτών!

Δύο αδέρφια Πυρσογιαννίτες, που επέστρεφαν στην Πυρσόγιαννη από το δικό του ταξίδι ο καθένας, αντάμωσαν στην Κόνιτσα. Ήταν ο Λάτσης (Βασίλης, Βασιλάκης, Λάτσης) κι ο Νάκος (Γιάννης, Γιαννάκος, Νάκος). Πήραν μαζί το δρόμο για την Πυρσόγιαννη. Περπάτησαν μαζί έξη ώρες, μίλησαν για διάφορα πράγματα και δεν είχαν αναγνωριστεί. Και μόνον όταν έφτασαν στην Πυρσόγιαννη και πήγαν να μπουν στην ίδια πόρτα του σπιτιού τους αναγνωρίστηκαν:

– Μπά! Εσύ 'σαι Λάτση; φώναξε εκπληκτος ο Νάκος!...

– Εγώ 'μαι μπρέ!... αποκρίθηκε ο Λάτσης.

Έτσι οι Πυρσογιαννίτες... βαφτίστηκαν «Λάτσηδες» από το επιφώνημα του Νάκου.

Αυτή την ιστορία την ξέρω από τα μαθητικά μου χρόνια. Την έχω διηγηθεί άπειρες φορές, πειράζοντας τους χωριανούς μου και καμαρώνοντας, που είμαι κι εγώ ένας «Λάτσης», σαν κι αυτούς.

ΤΑΚΗΣ ΑΔΑΜΟΣ

Αθήνα Σεπτέμβριος 1990

Ευγενικοί Προσανατολισμοί Νέων

Συνηθίσαμε εμείς οι μεγάλοι στην ηλικία όλο και να κατακρίνουμε τη νεολαία τάχα για τεμπελιά, τάχα γι' αδιαφορία στη ζωή και στο καθήκον. Πιστεύω όμως πως κι εμείς αν ήμασταν νέοι σήμερα, με τις σημερινές συνθήκες ζωής, με τα διάφορα ρεύματα και τρόπο ζωής που μας έρχονται απ' έξω, δυτικά κι ανατολικά, που τόσο επηρεάζουν τη ζωή μας, το ίδιο θα κάναμε. Ζούμε όλοι μας σε μια ανακατάταξη της ζωής και πιο πολύ βέβαια οι νέοι.

Εμείς οι μεγάλοι δοκιμαστήκαμε σκληρά απ' τα μικρά μας χρόνια στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, στην πείνα, στη δυστυχία, στην αφάνταστη ταλαιπωρία να επιζήσουμε. Και λίγο - πολύ ο καθένας μας στην Εθνική Αντίσταση, κατά των Ιταλο - Γερμανο - Βουλγάρων Φασιστών, και κατόπιν στον πικρό Εμφύλιο Πόλεμο. Φυσιολογικό λοιπόν να 'χουμε μια πιο έντονη αγωνιστική διάθεση. Όμως πιστεύω το ίδιο θα 'κανε και η σημερινή γενιά αν βρισκόταν κάτω από τέτοιες συνθήκες. Μέσα στον καθένα κρύβεται η διάθεση η αγωνιστική, φθάνει να υπάρχουν οι λόγοι, οι συνθήκες, οι προϋποθέσεις.

Και πιστεύω ακόμη πως υπάρχουν νέοι και με ευρύτερα ακόμη ενδιαφέροντα, ευγενή, τολμηρά, ριγοκίνδυνα. Αφορμή παίρνω κι απ' τους νέους του χωριού μου Καστανιανη που τόση χαρά σκορπούν κάθε χρόνο με τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις τους, αλλά κι απ' εδώ απ' την Κόνιτσα που καθώς προχθές κάναμε οικογενειακώς μια βόλτα στον περίφημο Βοϊδομάτη, περάσαμε τη γέφυρα, και κάναμε αριστερά, στο μαγευτικό τοπίο όπου αρχίζει η χαράδρα του Βίκου, που κατά την

άποψη του γαμβρού μου, που είναι Κρητικός, είναι πιο αξιόλογη ακόμη και της χαράδρας της Σαμαριάς Κρήτης.

Βλέπουμε απέναντί μας στην άκρη, στους απότομους βράχους, μία ομάδα νέων. Πλησιάσαμε κι είδαμε έναν να αναριχάται στους απότομους αυτούς βράχους σιγά σιγά και με προσοχή μεγάλη και τόλμη, για να φθάσει ψηλά, όπου είχαν δεμένο ένα συρματοσκοινο σε γερόν κρίκο. Απορώ πως τα κατάφεραν.

Τον θαυμάζουμε. Πρόσεξα πόσο προσεχτικά εξήταζε την κάθε πέτρα, αν τον κρατάει γερά για να προχωρήσει πιο πάνω.

Τα κατάφερε, λοιπόν, κι ανέβηκε περίφημα. Φόρεσε μετά κάτι ιμάντες και κατέβηκε με το σκοινί. Τον χειροκροτήσαμε. Κι ήταν αυτός ο λαμπρός νέος ο Χαριτάκης Παπαϊωάννου, και η άλλη παρέα του νέοι ευγενείς απ' τα περίχωρα, εξασκημένοι όλοι τους στο τολμηρό αυτό σπόρ. Ο ίδιος μετά έκανε και κολύμβηση στη μικρή λιμνούλα που σχηματίζεται εκεί με καγιάκ. (βαρκούλα). Άλλο εξαιρετικό θέαμα: Τους συγχαρήκαμε θερμά. Οι ίδιοι νέοι, κι άλλοι μαζί είχανε κάνει όπως μας είπαν και ποδηλατοδρομία, σ' απόμερα κι ορεινά χωριά του Ζαγοριού φθάνοντας μέχρι τη Μηλιά Μετσόβου, μέρες ολόκληρες κουραστικές. Λάτρεις της φύσης οι ίδιοι την άλλη μέρα θα διέσχιζαν τη χαράδρα του Βίκου, και πολύ χρόνο απ' τις διακοπές τους αφιερώνουν σε τέτοια αξιόλογα ενδιαφέροντα. Γι' αυτό θα πρέπει νάμαστε προσεκτικοί στις κρίσεις μας και να καμαρώνουμε τα σημερινά νιάτα.

Ανδρέας Παπαχρήστος

ΜΝΗΜΕΣ

Ένα Αυγουσιάτικο απογευματινό, βρισκόμαστε στο μοναστήρι των Ταξιαρχών του Αηδονοχωρίου (στη Γκούρα). Αιτία της επίσκεψης η γιορτούλα που είχαν τα κορίτσια της Κατασκήνωσης της Μητροπόλεως Κόνιτσας.

Είχα ξαναεπισκεφθεί το μοναστήρι πολλά χρόνια πριν, αν θυμάμαι καλά, σε μια Πρωτομαγιά με φίλους μου. Καμμία σύγκριση του παλαιού αυτού χώρου με τον τωρινό και ανανεωμένο. Τα πάντα έχουν αλλάξει. Τα παλαιά ερειπωμένα κελιά έχουν γίνει θαυμάσιοι κοιτώνες των παιδιών. Το μαγειρείο, το χαγιάτι, η τραπεζαρία αστράφτουν από καθαριότητα. Και να σκεφθεί κανείς όλα αυτά έγιναν μέσα σε ελάχιστο χρόνο. Μπράβο σ' αυτούς που εργάστηκαν αφιλοκερδώς. Στους μεγάλους και στους μαθητές και μαθήτριες του Γυμνασίου

Οι γονείς των κοριτσιών, φίλοι της κατασκήνωσης και σχεδόν όλο το χωριό με τον Πρόεδρο τους βρίσκεται στο χώρο αυτό για να παρακολουθήσουν την μικρή γιορτούλα. Η ατμόσφαιρα εξαιρετικά χαρούμενη και γιορταστική. Μέσα στο πλιοβασίλεμα, τα λαγκάδια και οι ρεματιές αντηχούνε από τα τραγούδια των κατασκηνωτριών. Και το τραγούδι αυτό το παίρνει το ζεστό αεράκι και το μεταφέρει στα απέναντι αιματωβαμένα βουνά της Β. Ηπείρου.

Η γιορτή τελειώνει και γίνεται η υποστολή της σημαίας. Όλο το επισκεπτήριο τραγουδά τον Εθνικό μας Ύμνο.

Καθώς η σημαία αργά - αργά κατεβαίνει, έρχονται στο νού μου παλαιές και αξέχαστες μνήμες. Ο νούς μου γυ-

ρίζει πίσω πολλά χρόνια, σε μιά άλλη κατασκήνωση, στο Γλεκλάρι. Εκεί υπλά στην Μπατζέλα, που τέτοια ώρα γινόταν κι εκεί η υποστολή της Σημαίας. Μετά η Προσευχή της κατασκήνωσης:

Η μέρα πάει, ο ήλιος πάει,
στα βουνά πέφτει νύχτα βαδιά κ.λ.π.

Ήρθαν στο νού μου πρόσωπα πολλά, «Ζώντα τε και τεθεώτα». Πρόσωπα Αρχηγών, Κοινοταρχών, Εργατών και συμμαθητών (πέρασα απ' όλα τα στάδια εκεί, μαθητής, εργάτης και κοινοτάρχης). Ποιός μπορεί να ξεχάσει τον συντονιστή όλων των κατασκηνωτικών περιόδων, τον γλυκομίλητο δάσκαλο κ. Φάνη Φασούλη; Επίσης τον Απόστολο Ρεσάνη με την βροντερή φωνή του, τον Γιάννη τον Ευαγγελίδη με το μόνιμο αυστηρό του βλέμμα, ή τον Θωμά τον Νικολαΐδη που πάντα ξεφύτρωνε εκεί που δεν τον περίμενες;

Ξεχνάει κανείς τον καλοκάγαθο φούρναρη τον Κάπο με τον τότε βοηθό του Κώστα Σουφλέρη, το πειραρχτήρι της κατασκήνωσης; Τον κυρ-Κώστα τον φύλακα που φώναζε γιατί τα παιδιά καταστρέφανε τα λουλούδια;

Ποιός μπορεί να ξεχάσει τον Σπύρο τον Χατζή τον επικαλούμενο «Τσικλιτάρα», που ήταν μόνιμος μεταφορέας με το τρίκυκλο της εποχής εκείνης; Σχεδόν πάντοτε τα φώτα του χαλασμένα και οδηγούσε τη νύχτα έχοντας ένα φακό στο στόμα.

Πράγματι ωραίες, όμορφες και αξέχαστες ημέρες, γεμάτες ζωντάνια και ξεγνοιασιά.

Τώρα όμως; τι γίνεται τώρα; Τώρα!!! Δυστυχώς έχουν ερημώσει τα πάντα. Τα κτίρια έχουν γίνει καταφύγιο των κυνηγών και των οδοιπόρων.

Ποιός φταίει όμως για όλα αυτά. Μήπως η μη συμμετοχή των παιδιών και δασκάλων ή μήπως η αδράνεια των Τοπικών παραγόντων και η αδιαφορία της Πολιτείας;

Ευάγγελος Ευαγγελίδης

Κόνιτσα

ΣΤΗ ΜΑΝΑ

Νίνα Χρηστίδη - Τζόκα

Δεν θα ξανάρθει Άνοιξη μανούλα μου
για σένα;

Δεν θα μας πεις πως βιάζεσαι στον τόπο
μας να πας,

ν' ανοίξεις το έρμο σπίτι μας, π' ακόμα
καρτερεί;

Σε γέλασε μανούλα μου ο κούκος τ' Αϊ-
Λιά μας,

σε βρήκε μήπως νησιτική, σου πήρε τη
φωνή σου,

γωμί δεν είχες στην ποδιά για να τον
ξεγελάσεις;

Βάλτο τσεμπέρι, μάνα μου, χτένισε τα
μαλλιά σου,

το λυγρό σου το κορμί, στήστο μην το
λυγίζεις,

ξεγέλασε τον Χάροντα μη σε περιγελά-
σει,

δείξε πως είσαι δυνατή, στητή σαν κυ-
παρίσσι,

φουρτούνες πέστου σαν αυτή, πολλές έ-
χω περάσει

κι ότι του Άδη τα σκαλιά, μόνη θα τα
κατέβω...

Στο ΝΙΚΟ ΧΑΤΖΗΦΡΑΙΜΙΔΗ

Σε σένα που ήσουν το παράδειγμα του
αυτοδημιούργητου

Σε σένα που ήσουν ο άξιος οικογε-
νειάρχης, γιός και αδερφός

Σε σένα που ήσουν πάντοτε ο πρόθυ-
μος και χαμογελαστός

Σε σένα που ο πρόωρος σου θάνατος
μας γέμισε με θλίψη

Σε σένα φίλτατε ΝΙΚΟ αφιερώνω τα λί-
γα αυτά λόγια.

Ε.ς.

για αιώνια τη ΜΝΗΜΗ

ΤΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ
ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙΟΥ
(ΛΥΚΟΡΡΑΧΗΣ)

Σωτήρη Β. Φασούλη Συνέχεια από το προηγούμενο

- Κ 53. Καρυές
54. Καγάλα
55. Κεφαλόβρυσο
56. Κλίτσι
57. Κοκκινόπετρα
58. Κόπτσα
59. Κούλια
60. Κουλιακόδες
61. Κούμπλα
62. Κρασιές
63. Κρασιά Κωστάκη
64. Κριθάκια Νούτσου
65. Κρυονέρι
Λ 66. Λεπτοκαρυά
67. Λίβα
68. Λίσβα
Μ 69. Μάργαντο
70. Μάρμαρο
71. Μάτσιακας
72. Μεσοχώρι
73. Μηλιές
74. Μιχαλάκκος
75. Μούκο πέτρα
76. Μπακακάκια
77. Μπαλογιάννη
78. Μπατάνια
79. Μπάχα
80. Μπεχωτά
Μ 81. Μπούγια
82. Μπρέμστο
83. Μύλος
84. Μύλος Μιχοτρούλια
85. Μύλος Παπά
86. Μύλος Τσίου
87. Μυλούρα
88. Μύτκα
Ν 89. Νταούτη
90. Ντιβόικα ρέμα
91. Ντουκανάρη
Ξ 92. Ξεκώματα
Π 93. Παλποκούλα
94. Παλπομανάστηρο
95. Παναγιά

96. Παπαγιάννη
97. Παπαμάρινα
98. Πάτωμα
99. Πατηρίτσα
100. Πέντε Βρύσες
101. Πετρέτσι
102. Παρασπόρης ρέμα
103. Πιστίλιαπη
104. Πλάκα
105. Πλατώνια
106. Πρίσνια
107. Προσήλια Μπαντανίων
108. Προσήλια Σιουμουλάζαρης
Ο 109. Προφήτης Ηλίας
Ρ 110. Ράμστα
111. Ράχη Παππά
112. Ριπάν
113. Ρόγγια Κωστάκη
114. Ρόγγια Προφήτη Ηλία
115. Ρόγγια Πατώματος
Σ 116. Σαραντάπορος
117. Σέρπσα
118. Σιδεριές
119. Σιουπιότηρι
120. Σιουμουλάζαρη
121. Σκέμια
122. Σουρβιές
123. Σταυρός
124. Στράτη
125. Σηλιά
Τ 126. Ταχιάρχης
127. Τζίμες
128. Τρανός λάκκος
129. Τρίγωνο
130. Τρικαλινή
131. Τσιαμένος
Φ 132. Φούρνος Τζιάτζιου
133. Φραζιά
134. Φραζιά Φασουλέϊκα
135. Φτέρες
136. Φτιά
137. Φτελιάδια
138. Φωκάλες
Χ 139. Χαντάκια
140. Καραούλια

ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ – ΚΟΝΙΤΣΑΣ
Ανταπόκριση ΣΩΤ. ΦΑΣΟΥΛΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Από τις Κοινότητες της Λάκκας Σαραντάπορου (Κεφαλοχωρίου - Πλαγιάς - Δροσοπηγής - Λαγκάδας - Αετομηλίτσας και συνοικισμού Οξυάς) της Επαρχίας Κόνιτσας απεστάλει η παρακάτω αναφορά προς τον Πρωθυπουργό της Ελλάδος για ένα σοβαρό και ζωτικής σημασίας για την περιοχή πρόβλημα που προκύπτει από το κλείσιμο του ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ και του ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας στην Κοινότητα Κεφαλοχωρίου προκειμένου οι αρμόδιες Υπηρεσίες να εξετάσουν κατ'εξαίρεση την περίπτωση αυτή και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από τον Παιδικό Σταθμό και το Κοινωνικό Κέντρο στον αγροτικό πληθυσμό της ακριτικής περιοχής του Γράμμου.

ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙΟΥ
ΠΛΑΓΙΑΣ
ΔΡΟΣΟΠΗΓΗΣ
ΛΑΓΚΑΔΑΣ
ΑΕΤΟΜΗΛΙΤΣΑΣ
ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΘΕΟΤΟΚΟΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΡΟΣ
κ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

κ. Πρωθυπουργέ

Η ακριτική μας περιοχή που συνορεύει με την Αλβανία, πάντα ξεχασμέ-

νη από όλες τις Κυβερνήσεις και με πάρα πολλά προβλήματα θα σας απασχολήσει από τον πολύτιμο χρόνο σας για ένα από αυτά.

Στην Κοινότητα Κεφαλοχωρίου λειτουργεί από τριετίας Παιδικός Σταθμός και Κοινωνικό Κέντρο του Εθνικού Οργανισμού Πρόνοιας, το μοναδικό στην περιοχή που εξυπηρετεί όλες τις παραπάνω Κοινότητες.

Το οίκημα από τα πιο καινούρια στο Νομό Ιωαννίνων έγινε την τελευταία πενταετία με επιδότηση της ΕΟΚ με το πρόγραμμα ΠΙΛΟΤΟΣ λόγω του ότι το χωριό μας είναι κτηνοτροφικό, και για το σκοπό να στεγάσει Ιατρείο - Κοινότητα - Παιδικό Σταθμό - Κοινωνικό Κέντρο.

Στον Παιδικό Σταθμό - Κοινωνικό Κέντρο τα παιδιά μας εύρισκαν όλη την ημέρα σε ένα ωραίο περιβάλλον με ωραίο πρόγραμμα, όλη την στοργή και μόρφωση που χρειάζεται κάθε παιδί κάθε εργαζόμενου και ιδίως ενός κτηνοτρόφου.

Μετά από απόφαση του Ε.Ο.Π. παύει να λειτουργεί μέχρι τέλος Σεπτ/ρίου το συσσίτιο του παιδικού, και κατά πάσα πιθανότητα μετά το τέλος Σεπτ/ρίου κλείνει και ο παιδικός σταθμός.

Ανάστατοι οι κάτοικοι της περιοχής σας παρακαλούν κ.κ. Πρωθυπουργέ με την ευαισθησία που σας διακρίνει, όπως δώσετε εντολή να λειτουργήσει ο Παιδικός Σταθμός. ΓΙΑΤΙ

1. Εξυπηρετεί όλη την ευρύτερη περιοχή.

2. Παιδιά από τα άλλα χωριά έρχονται με το Ταξί που υπάρχει στο χωριό στη Δημοτικό Σχολείο και το κατά-

λυμά τους είναι ο Παιδικός Σταθμός - Κοινωνικό Κέντρο για διάβασμα, ξεκούραση, ιδίως το χειμώνα που οι συνθήκες είναι φοβερά δύσκολες και επιστρέφουν το απόγευμα στα χωριά τους.

3. Το κτίριο είναι από τα πιο καινούργια του Νομού, πληρεί όλες τις προϋποθέσεις και είναι αμαρτία να κυκλοφορούν ποντίκια και όχι παιδιά, τα οποία άλλωστε που αλλού μπορούν να πάνε αφού μόνο καφεενία υπάρχουν στο χωριό.

4. Εκτός των παιδιών του Δημοτικού - Νηπιαγωγείου εξυπηρετεί γριές-παππούδες άπορους με συσσίτιο, και με διάφορες ωραίες εκδηλώσεις και προγράμματα.

5. Οδηγείται σε μαρasmus η ευρύτερη περιοχή λόγω του ότι άλλος ένας λόγος σπρώχνει τους νέους γονείς στον συνωστισμό της πόλεως.

6. Το χαμηλό πολιτιστικό επίπεδο της περιοχής επιβάλλει την άμεση ανάγκη λειτουργίας του Παιδικού, για την καλύτερη συμπεριφορά, ομιλία, συναστροφή, εξάσκηση κ.λ.π. των παιδιών μας.

7. Το Κοινωνικό Κέντρο λαναν απαραίτητο γυχαγωγεί και μορφώνει τα παιδιά έχει διάφορα παιχνίδια πίνγκ-πόνγκ, παιδική χαρά, έγχρωμη τηλεόραση, VIDEO, πρόγραμμα φροντιστηρίου, και με τις διάφορες εκδηλώσεις καλύπτει όλες τις ώρες από το μεσημέρι μέχρι το βράδυ όλων, μικρών και μεγάλων.

Για όλους αυτούς τους λόγους (και για πολλούς άλλους, δεν θέλουμε να σας κουράσουμε γράφοντάς τους) σας παρακαλούμε κ. Πρωθυπουργέ όπως εισακουσθεί η φωνή μας και κατα-

νοήσετε το δίκαιο αίτημά μας, και δώσετε εντολή όπως λειτουργήσει ξανά ο Παιδικός Σταθμός και το Κοινωνικό Κέντρο Κεφαλοχωρίου του Εθνικού Οργανισμού Προνοίας.

Μετά τιμής οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων

1. Κεφαλοχωρίου, Ευαγγ. Σδούκος
2. Ζέρμας, Χρ. Παγούνης
3. Δροσοπηγής, Νικ. Λέκκας
4. Λαγκάδας, Π. Αδάμος
5. Πρόεδρος Αετομηλίτσας
6. Φιλοπρόδος Σύλλογος Κεφαλοχωρίου
7. Εκπρόσωπος Συνδικισμού Θεοτόκου

Η μέλισσα και τα προϊόντα της

2) Επειδή στο στομάχι ενδέχεται να έχουμε και κάποια απώλεια λόγω γαστρικών υγρών η καλύτερη λήψη είναι χωρίς μέλι.

Για τη χρήση αυτή, διατηρούμε στο κάτω μέρος του ψυγείου και σε φυαλλίδιο σκούρου χρώματος τον πολτό. Παίρνουμε μ' ένα ξύλινο σπατουλάκι μια ποσότητα ίση με μισό ρεβίθι και την τοποθετούμε κάτω από τη γλώσσα, για ν' απορροφηθεί σιγά-σιγά χωρίς να περάσει από το στομάχι. Σ' όλες τις ενέργειές μας πρέπει να προσέχουμε, ώστε ο πολτός να μην έρθει σ' επαφή με φώς, αέρα, μεταλλικό αντικείμενο και θερμοκρασία διαφορετική από το περιβάλλον του ψυγείου.

Τότε πρέπει να είμαστε σγούροι πως οι κόποι μας για την προμήθειά του, τα έξοδα και ο σκοπός που μας επιβάλλει να τον πάρουμε, δε θα πάνε χαμένα.

συνεχίζεται

ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Μαζί με τα άλλα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Κόνιτσα είναι και οι αγέλες από τα αδέσποτα σκυλιά.

Όλοι γνωρίζουμε τις επικίνδυνες συνέπειες που μπορούν να δημιουργήσουν σε όλους μας με τα διάφορα μικρόβια που μεταφέρουν, καθώς είμαστε εκτεθειμένοι από τις ομαδικές επιθέσεις.

Εάν δεν λάβουμε τα μέτρα μας όλοι, θα χρειαστεί ακόμη και οι άνδρες όταν κυκλοφορούν έξω να κυκλοφορούν παρέες παρέες, όπως κυκλοφορούσαν και οι Χιώτες στα χρόνια της τουρκοκρατίας.

Εδώ ίσως κάποιος από τους αγαπητούς κυνηγούς μας πει το εξής: ναι αλλά τα δικά μας τα σκυλιά δεν δαγκώνουν και τα έχομε και εμβολιασμένα. Σ' αυτούς θα πω το εξής: πως κανένας καλός κυνηγός δεν αφήνει τα σκυλιά του να κυκλοφορούν αδέσποτα διότι γίνονται και αυτά όπως τα άλλα, δηλαδή μαθαίνουν να κυνηγούν σακκούλες με σκουπίδια, κόττες και να τριγυρνούν πότε από εδώ και πότε από εκεί.

Εκείνοι που είναι σωστοί κυνηγοί τα σκυλιά τους τα έχουν δεμένα και όταν έχουν ευκαιρία τα παίρνουν με την αλυσίδα και τα βγάζουν έξω από την πόλη, κατά προτίμηση στο δάσος, τα αφήνουν ελεύθερα για λίγο να τρέξουν και να παίξουν, και μετά τα δένουν πάλι στο κλουβί τους.

Και γεννάται το ερώτημα ποιοί φταίνε;

Φταίνε πρώτα αυτοί που έχουν σκυλιά και δεν τα δένουν όσον αφορά

για τα άλλα που δεν έχουν νοικοκύρη θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα γιατί το κακό έχει παραγίνει.

Κοντεύουμε να μετατρέψουμε την Κόνιτσα σε ζωολογικό κήπο σκύλων.

Λουκάς Εζνεπίδης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ ΤΗΣ 14ης ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1990 ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Πρόεδροι που εκλέχτηκαν στα χωριά.
Αγ. Βαρβάρα, Ζιάκος Γρηγ. Αγ. Παρασκευή, Γαλάνης Παντ. Αετόπετρα, Καρακατσάνης Χρ. Αηδονοχώρι, Γκούρας Ιωσήφ. Αμαράντος, Ζιακόπουλος Β. Άρματα, Παπανικολάου Ιωαν. Ασημοχώρι, Στεργίου Γρ. Βούρμπιανη Σκούφιας Χαραλ. Γανναδιό, Τζιμινάδης Αριστ. Γοργοπόταμος, Παπαγεωργίου Συμ. Δίστρατο, Μάιπας Πασχάλης Δροσοπηγή, Ζιώγας Κων. Ελεύθερο, Γούρης Στεφ. Εξοχή, Λωλίδης Βασ. Ηλιόρραχη, Πασιάς Παναγ. Καβάσιλα, Κουτρομπίνας Χαρ. Καλλιθέα, Λάκκας Βασ. Καστανέα, Δούκας Θωμάς. Κεφαλοχώρι, Σδούκος Κοσμάς. Κλειδωνιά, Καλτσούνης Χρόνης Λαγκάδα, Μπλιδικιώτης Δημ. Μάζι, Μπράζιος Κων. Μελισσόπετρα, Λάμπρου Βασ. Μόλιστα, Λέτσιος Δημ. Μολυβδοσκεπάστη, Μότσης Αναστ. Μοναστήρι, Τιμοθέου Παναγ. Νικάνορας, Παπαχαρίσης Βασ. Οξυά, Αθανασόπουλος Απ. Πάδες, Τόσκας Ιωαν. Παλαιοσέλι, Κουρτίνος Στεργ. Πηγή, Κόντος Ευαγγ. Ζέρμα,

Δημοτικές Εκλογές 1994

Οκτώβριος του έτους 1994. Η Κόνιτσα ζει προεκλογική περίοδο διεξαγωγής Δημοτικών εκλογών. Οι επικεφαλής των συνδυασμών στις κεντρικές τουσολιγίες αναπτύσσουν τα προγράμματα τους μέσα σε ένα κλίμα απογοήτευσης και αμφιβολίας πως όσα λέγονται μπορούν και να πραγματοποιηθούν. Το Βυρσοδευείο λειτουργεί χωρίς έστω και με τον υποτυπώδη βιολογικό καθαρισμό λόγω υψηλού κόστους παραγωγής ανά μονάδα. Ο ταμιευτήρας στις Πολιτισίες του Μετσόβου λόγω των ελάχιστων βροχοπτώσεων και χιονοπτώσεων συγκεντρώνει μικρές ποσότητες νερού πράγμα που καθιστά προβληματική την λειτουργία του υδροηλεκτρικού σταθμού. Χρυσοβίτσας. Η ΔΕΗ προβάλλοντας και το επιχείρημα εμπλουτισμού της λίμνης Ιωαννίνων πατάει πόδι στη Βάλια Κάλντα. Οι οικολογικές οργανώσεις προσφεύγουν στα αρμόδια κοινοτικά όργανα και η Ελλάδα παραπέμπεται για παράβαση κοινοτικών οδηγιών που αφορούν την προστασία των Εθνικών Δρυμών. Η επαρχία της Κόνιτσας συνεχώς φθίνει σε ανθρώπινο δυναμικό και το Δίστρατο το πλέον ζωντανό χωριό της επαρχίας

λόγω της κακής οδικής σύνδεσης με την Κόνιτσα προσανατολίζει τις οικονομικές του δραστηριότητες προς τα Γρεβενά, στην Κόνιτσα απλώς μένει διοικητικά. Η Παιδεία βαδίζει από το κακό στο χειρότερο και η ανησυχία των γονέων για το αβέβαιο μέλλον των παιδιών τους κορυφώνεται. Όσοι έχουν οικονομική επιφάνεια και προοπτικές απασχόλησης φεύγουν από την Κόνιτσα μόνο και μόνο για τα παιδιά τους. Το επιστημονικό δυναμικό της Κόνιτσας συρρικνώνεται συνέχεια με τις γνωστές συνέπειες.

Λόγω βυρσοδευείου πέφτει κατακόρυφα η οικοδομική δραστηριότητα, υποβαθμίζεται η γεωργική παραγωγή και ο τουρισμός είναι άγνωστο είδος.

Όλα αυτά δεν αποτελούν μόνο υποθέσεις και προβλέψεις που κινούνται στην σφαίρα μιας πιθανής αρνητικής εξέλιξης, αλλά μετά τέσσερα έτη θα αποτελούν μια πραγματικότητα, αν δεν εκτιμηθεί δεόντως το μήνυμα των εκλογών της 21ης Οκτωβρίου 1990.

Το μήνυμα απλά είναι ένα και μοναδικό. ΕΝΟΤΗΤΑ. Οι εκλογές διεξήχθησαν κάτω από τη στενή κηδεμονία των κομμάτων, πλην όμως η κοινωνία της Κόνιτσας απέδειξε πως έχει ενηλι-

---

Μήτσος Βασ. Πληκάτι, Βρόικος Π. Πουρνιά, Κοντογιάννης Χρ. Πύργος, Δέδος Λεων. Πυρσογιάννη, Παπαγεωργίου Βασ. Φούρκα, Φράγκος Σερ. Χιονιάδες, Λιάτσος Σπυρ.

ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

14/10/90 Έλαβαν: «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ» (Γουσγούνης) =

580. «ΕΝΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ» (Χατζηνεφραιμίδης) = 743. «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ» (Κουκέσης) = 232.

Στις επαναληπτικές εκλογές που έγιναν στις 21/10 έλαβαν: «ΔΗΜ. ΑΝΑΜ. = 650. ΔΗΜΟΤ. ΚΙΝΗΣΗ = 881. Λευκά: 23. Ακυρα 13. Δήμαρχος εκλέχτηκε ο Μάκης Χατζηνεφραιμίδης.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

κιωθεί πολιτικά και δεν χρειάζεται αυτού του είδους τις κηδεμονεύσεις. Ξεπεράστηκε η μεταφυσική λογική των κομμάτων που παραπέμπουν την επίλυση των ζωτικών προβλημάτων στο μακρινό και απροσδιόριστο μέλλον, όταν αναλαμβάνουν κυβερνητικές ευθύνες και οι εκλεγέντες δημοτικοί άρχοντες έλαβαν σαφή εντολή να πραγματοποιήσουν πρωτίστως εκείνο που εστερείτο η Κόνιτσα από τον Εμφύλιο και μετά, την ομοθυμία των πολιτών της, της τόσο απαραίτητης για τους σκληρούς και επίπονους αγώνες που τους αναμένουν. Επίσης οι πολίτες της Κόνιτσας διεμήνυσαν κατά τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο πως η φιλοπατρία τους, η Θρησκευτική τους συνείδηση καθώς και η πολιτική τους συνείδηση είναι στοιχεία που συγκροτούν την προσωπικότητά τους, ως ελεύθερων ανθρώπων, που ξεπερνά τις κομματικές περιχαρακώσεις. Την 1 Ιανουαρίου 1991 το νέο Δημοτικό Συμβούλιο (και είναι πράγματι νέο) συνέρχεται στο Δημαρχιακό Μέγαρο συνοδευόμενο από την έξωθεν καλή μαρτυρία. Οφείλει να ανοίξει διάπλατα τις πόρτες του Δημαρχείου στο Λαό της Κόνιτσας, αφού εκ' των προτέρων είναι γνωστό πως σε μια περίοδο βαθιάς οικονομικής κρίσης ο άνθρωπος παράγων αποκτά ειδικό βάρος αλλά και καλείται να πρωτοστατήσει στην μετεξέλιξη της Κόνιτσας.

Μέσα στο Δημαρχείο δεν κρίνεται η μοίρα και το μέλλον κανενός κόμματος αλλά τουναντίον η μοίρα και το μέλλον της Κόνιτσας, και πιστεύουμε πως ο έπαινος, η φήμη και υστεροφημία των Δημοτικών αρχόντων θα κριθούν από την επιτυχή έκβαση των προβλημάτων της Κόνιτσας.

Με τον ερχομό του Σεπτέμβρη άρχισαν ν' αδειάζουν τα χωριά. Τα Σχολεία ανοίγουν και όλοι ετοιμάζονται για τον ερχομό του χειμώνα. Τελευταία αναλαμπή το «παζαρόπουλο» τις Κόνιτσας (20 Σεπτεμβρη), που συγκέντρωνε καθημερινά αρκετό κόσμο απ' όλη την επαρχία.

Στο Δήμο το παζαρόπουλο απέδωσε το ποσό των 2 περίπου εκατομμυρίων.

- Χωρίς βροχές πέρασε και ο Σεπτέμβρης με συνέπεια τη μεγαλύτερη πτώση των πηγών και την έλλειψη νερού.
- Στις 2/10 τραυματίστηκε από τρακτέρ στο δάσος Αμαράντου ο Διστρατιώτης, Θόδωρος Σπανός.
- Στις αρχές του Οκτώβρη ανέβηκε ο εκλογικός πυρετός στην Κόνιτσα και στα χωριά

Στην Κόνιτσα μετά την αποτυχία των προσπαθειών για καταρτισμό ενός πανκονιτσιώτικου συνδυασμού, έγιναν τρεις: Η «ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ» με επικεφαλής τον Ιωάννη Γουσιγούνη.

Η «ΕΝΩΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ» με υπογύφιο δήμαρχο το Μάκη Χατζνεφραιμίδη και η «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ» με επικεφαλής τον οδοντίατρο Βασίλη Κουκέση. Και οι τρεις υπογύφιοι των συνδυασμών μίλησαν σε προεκλογικές συγκεντρώσεις στα Καφενεία και στην Κεντρ. Πλατεία, εκθέτοντας τα προγράμματά τους στους πολίτες. Οι εκλογές της 14ης Οκτώβρη δεν ανέδειξαν κανένα νικητή και επαναλήφθηκαν την επόμενη Κυριακή με τ' αποτελέσματα που γράφουμε σε άλλη στήλη.

- Ο Χρήστος Γ. Εξάρχου εισήχθηκε πρώτος στη Σχολή Μηχανικών - Μηχανολόγων του πανεπιστημίου Κλάουσας Δ. Γερμανίας.
- Ο Δημ. Π. Κεχαγιάς στην Ιατρική Σχολή Πανεπιστ. Βρυξελλών.
- Η Ευανδία Γ. Εξάρχου στην Γεωπονική Σχολή Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης.
- Ο Βασίλης Ν. Λέτσιος εισήχθηκε 1ος στο τμήμα Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

- Ο Βασίλης και η Μαρίνα Γκάγκα, στην Καλλιθέα Κόνιτσας απόχτησαν αγοράκι.
- Στις 26/9 ο Σωτήρης και η Ιωάννα Νικολάου απόχτησαν στην Κόνιτσα κοριτσάκι.
- Επίσης κοριτσάκι απόχτησαν στην Κόνιτσα ο Κώστας και η Αλέκα Μίσιου στις 19/10.

Αρραβώνες:

- Έγιναν στην Κόνιτσα οι αρραβώνες του Δημήτρη Ν. Χατζηρούμπη και της Ευαγγελίας Ζιώγα.
- Στις 6/10 έγιναν οι αρραβώνες του Βασίλη Κώτσικου και της Αρετής Γκερμότση από το Κεφαλόβρυσο.
- Αρραβωνιάστηκαν στο Δίστρατο στις 27/10, ο Γιώργος Κιτσάτης από την Κόνιτσα και η Αγορίτσα Γκόγκου.

Θάνατοι:

Στο Παρανέστι Δράμας πέθανε σε ηλικία 86 ετών ο Στέφανος Ε. Παπαζήσης από το Παλαιοσέλι.

• Στις 8/9 πέθανε ξαφνικά στην Κόνιτσα ο Νικόλαος Χατζηνεφραιμίδης, σε ηλικία 44 ετών.

• Στις 13/9/90 πέθανε στην Κόνιτσα ο Γεώργιος Στέφου σε ηλικία 70 ετών

Η σύζυγος Ανδρονίκη, τα παιδιά και τα εγγόνια του ευχαριστούν όλους αυτούς που τους συμπαράσταθηκαν στις δύσκολες στιγμές του πένθους τους.

• Στις 16/9 πέθανε στην Κόνιτσα η Μαγδαληνή χήρα Παναγ. Πορφύρη, ηλικίας 77 ετών.

• Στις 28/9 η Αικατερίνη χήρα Ιορδ. Αθανασίου, ετών 88.

• Την 1/10 πέθανε στη Θεσσαλονίκη και κηδεύτηκε στην Αλεξάνδρεια η Φωτεινή σύζυγος Παναγ. Πλατή από το Ελεύθερο.

• Στις 17/10 πέθανε στην Κόνιτσα ο Ανδρέας Ευαγγελίδης, ηλικίας 75 ετών.

Η σύζυγος τα παιδιά και τα εγγόνια του, ευχαριστούν θερμά όλους εκείνους που τους συμπαράσταθηκαν στο πένθος τους.

• Στην Αθήνα πέθανε η Ελένη Γκίκα από την Κόνιτσα, στις 23/10, ηλικίας 81 ετών.

Με λαμπρότητα γιορτάστηκε κι εφέτος στην Κόνιτσα η επέτειος του «ΟΧΙ» 1940. Αγγυπνία την προπαραμονή στο Ναό του Αγίου Κοσμά. Κατάθεση από τους μαθητές Δημοτικών και Γυμνασίου - Λυκείου στο Μνημείο του Αϊ - Θανάση και ομιλίες στα Σχολεία. 10.30' Δοξολογία 11.30, Επιμνημόσυνη Δέηση στο Ηρώο που βρίσκεται στο προαύλιο του Δημαρχείου.

11.45' Παρέλαση στην Κεντρ. Πλατεία μαθητών και τμήματος Στρατού. (Δυστυχώς φέτος με βροχή).

12.15' ομιλία στο αμφιθέατρο του Δήμου από την καθηγήτρια του Γυμνασίου Δ/δα Αναστασία Πλακούτση, με θέμα σχετικό για την 28η Οκτωβρίου. Μετά τον πανηγυρικό ακολούθησε δεξίωση στο Δημαρχείο. Στις 6 μ.μ. παιδιά του κατηχητικού παρουσίασαν πρόγραμμα πατριωτικού περιεχομένου.

• Ποτιστικές βροχές έπεσαν στην περιοχή μας στο τέλος του μήνα. Ήταν κάτι που περίμενε με αγωνία όλος ο κόσμος. Έπεσε και το πρώτο χιονάκι στη Γκαμήλα.

Συνδρομές

Χατζής Δημήτριος Γερμανία .	10.000
Γκούμας Κων/νος Γερμανία . . .	3.000
Βάτσος Γεώργιος Σουηδία	2.000
Πορφυριάδης Αθανάσιος	
Τέμενη Αιγίου	1.000
	Δρχ.
Ντίνης Θεοφάνης, Γερμανία . .	10.000
NINOS REES, Η.Π.Α.	5.000
Στεφανή Κατερίνα, Γερμανία . . .	3.000
Πάντος Κων/νος, Γερμανία	3.000
Αναστασία Φίτσιου Μάνθου,	
Ελβετία	1.000
Βαφόπουλος Κώστας, Αθήνα . .	1.500
Νίκου Βασίλειος, Κόνιτσα	1.000
Κοντοδήμος Γεώργιος, Αθήνα .	1.500
Κεφάλας Πασχάλης, Θεσ/νίκη .	1.000
Ντάφλης Λάμπρος, Κόνιτσα . . .	2.000

Ντάφλης Γιάννης, Κόνιτσα	2.000
Μπούζιου Γεωργία, Θεσ/νίκη . .	1.500
Ζούνης Γιάννης Θεοτόκος	1.000
Πορφυριάδης Γεώργιος	
Μακροχώρι Βέροιας	1.000
Βλάχος Βασίλειος, Αθήνα	1.000
Παχώμης Δημήτριος, Αθήνα . .	2.500
Χαρισιάδης Χαράλαμπος,	
Αθήνα	1.000
Ραμαντάνης Δημήτριος,	
Γρεβενά	1.000
Χρηστίδης Βασίλειος, Αθήνα . .	1.500
Ρέμος Τάσος, Αίγιο	1.000
Γκαραβέλας Χριστόφορος,	
Κόνιτσα	800
Εξάρχου Χρήστος, Θεσ/νίκη . .	1.000
Σπύρου Βασιλεία, Μαζι	2.000
Σωτήριος Β. Φασούλης,	
Κόνιτσα	1.000
Νόκος Παναγιώτης, Αθήνα	1.000
Τσούβαλης Θεμιστοκλής,	
Ρόδος	2.000
Ντάφλη Αγνή, Ιωάννινα	1.300
Γέγιος Ιωάννης, Μόλιστα	1.300
Μπαλασοπούλου Ελένη, Ρίο . . .	1.000
Κιτσάκης Βασίλης,	
Αγ. Παρασκευή	3.000
Σκούφιας Γεώργιος, Πρέβεζα . .	1.000
Τούσιας Θεόδωρος, Καμάρες .	1.000
Τούσιας Κων/νος, Καμάρες . . .	1.000
Κυριάκης Μαργαρίτης, Λάρισα	2.000
Τσιρώνης Απόστολος, Πάτρα . .	1.000
Μαργαρίτης Κώστας, Αθήνα . . .	2.500
Γκότζου Ανθούλα, Αθήνα	2.000
Δήμος Χρυσόστομος, Πηγή . . .	1.000
Λέτσιος Γεώργιος, Αθήνα	1.500
Τσιλίφης Ιωάννης, Αίγιο	1.000
Βυρτσώνη Μελπομένη,	
Θεσ/νίκη	2.000
Σπέλλας Δημήτριος, Βόλος	1.000
Χατζής Σωτήριος, Θεσ/νίκη . . .	1.000

Παπανικολάου Κώστας, Αθήνα . . .	800	Πορφύρης Γιάννης Αθήνα	1.000
Εξάρχου Θεοφάνης, Εξοχή	1.000	Ζούκης Χ. Αθανάσιος Κόνιτσα . . .	800
Ζώτος Σωκράτης, Κορωπί	1.000	Ζδράβος Σπύρος Κόνιτσα	1.000
Στεργίου Τάκης, Αθήνα	1.000	Δημητριάδου Ελένη Αθήνα . . .	1.000
Στεργίου Κώστας, Αθήνα	1.000	Ζώης Κώστας Αθήνα	1.000
Ντίνος Μάνθος Θεσ/νίκη	2.000	Ζώης Σπύρος	1.000
Ζιώγας Θωμάς, Αθήνα	2.000	Κίτσιος Φώτιος Αθήνα	1.000
Σκαλιστή Ευδοκία, Αθήνα	3.000	Καραγιάννης Βαγγέλης Κόνιτσα . .	500
Σκαλιστής Χρήστος Τσοτύλι . . .	2.000	Λαζαρίδης Κων/νος Γιάννινα . .	2.000
Γιουβαλιώτη Αγγελική, Σέρρες .	1.000	Κόνιτσα	1.500
Καλλαϊτζή Τόγγα Βεατρίκη, Θεσσαλο- νίκη	1.000	Γκόρτσος Νικόλαος Αθήνα	1.500
Πουλάκου Ουρανία, Αθήνα . . .	1.000	Τσινάβαλος Ιωάννης Αθήνα . . .	2.000
Μπούνας Πέτρος, Ιωάννινα	1.000	Νάτσης Αριστείδης Αθήνα	1.000
Μηναδάκη Μαρία, Αθήνα	1.000	Κουλούρης Νικόλαος Αθήνα . . .	2.000
Λάππας Γεώργιος, Θεσ./νίκη . .	1.000	Νάτσιας Βασίλης Κόνιτσα	1.000
Ντίνης Πασχάλης, Σέρρες	1.500	Νάκος Στέφανος Κιάτο	1.000
Κυπαρίσης Βασίλειος, Αθήνα . .	2.000	Βλάχος Ανδρέας Αθήνα	1.500
Σχοινάς Νικόλαος Αθήνα	5.000	Νικόπουλος Ευτύχιος Αθήνα . .	1.000
Κίτσιου Χριστίνα, ...	1.000	Παπαχρήστου Παντελής Αθήνα	1.000
Νίκας Μιχαήλ, Αθήνα	1.500	Κυριάκης Κων/νος Αθήνα	1.000
Βαρδάκης Πασχάλης, Αθήνα . .	1.000	Γκόγκος Χρήστος	
Παπαδημητρίου Βασίλης, Γανναδιό	1.000	Μολυβδοσκεπάστη	800
Μπουζούκη Γεωργία, Ιωάννινα .	1.000	Μπούσμπουλας Κώστας Αθήνα .	1.000
Παναγιωτίδης Δημήτριος, Αθήνα	1.000	Γιαννούλης Βασίλειος Αθήνα . .	1.000
Μαΐπας Σωτήρης, Αίγινα	1.000	Γεωργίου Κων/νος Αθήνα	1.000
Γέγιος Κων/νος, Ιωάννινα	800	Χατζηνεφραιμτίδης Σάββας	
Ζακόπουλος Χρήστος, Ιωάννινα	1.000	Κόνιτσα	1.000
Στέφος Κων/νος, Κόνιτσα	800	Μαρκαντώνη Μαρία Αθήνα . . .	1.000
Ντισάκας Νικόλαος Αθήνα	1.000	Ναπολέων Στέρτσος Αθήνα	2.000
Σδούκος Β. Σωτήριος Ν. Σμύρνη .	800	Βλάχου Κούλα	
Κίτσιος Θωμάς Αγ. Θωμάς	1.000	Μεγ. Χώρα Αγρινίου	800
Κίτσιος Χριστόφορος Αθήνα . .	1.300	Δήσιος Παναγιώτης Πόρος	1.000
Λαμπρίδης Κώστας Θεσ/νίκης .	1.500	Φραγκουδάκης Στέλιος Μέγαρα	1.000
Καρπούζης Κώστας Καματερό . .	3.000	Φασούλης Χρήστος Ναύπακτος	1.000
Πανταζής Νίκος Αίγιο	800	Χατζημελετίου Βασίλης Αθήνα .	5.000
Κίτσιος Αριστοτέλης Μέγαρα . .	1.000	Γκότζος Αλέκος Κόνιτσα	1.500
Πορφύρης Σωκράτης Αθήνα . . .	1.000		

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ
Δημήτριος Ν. Καζαμίας
Εμ. Μπενάκη 24
Τηλ. 3627 - 725

ΜΙΧΑΗΛ ΒΑΣ. ΡΕΒΑΣ
ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΚΩΝ/ΠΟΛΕΩΣ 22
ΤΗΛ. 426.951

ΠΑΤΡΑ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΜΕΛΕΤΕΣ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ - ΕΠΙΒΛΕΨΕΙΣ
Ηλεκτρικών - Μηχανικών εγκαταστάσεων

ΒΑΖΟΥΚΗΣ ΑΝ. - ΜΑΤΣΗΣ ΑΘ.

Βεΐκου 133 - Γαλάτσι 111 46
Τηλ. 22.23.727

Δ^ο ΚΩΣΤΑΣ Β. ΝΟΥΤΣΗΣ

ΔΕΡΜΑΤΟΛΟΓΟΣ - ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΛΟΓΟΣ

Τ ΙΑΤΡΟΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ «ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ»
ΕΠΙΜΕΛ ΝΟΣΙΟΚ «ΛΟΙΜΩΔΩΝ ΝΟΣΙΩΝ»

ΙΑΤΡΕΙΟ ΣΟΛΩΝΙΣ 66
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ)
ΤΗΛ 3602 966 (106 80)
ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 5 - 8 Μ Μ
ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

ΟΙΚΙΑ ΚΑΙΣΙΑΝΔΡΑΣ 10
ΑΝΘ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗ
ΤΗΛ 9701 285

HOTEL "ΑΩΟΣ",
RESTAURANT - BAR

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΛΙΘΙΚΙΩΤΗΣ

1ο ΧΛΜ. ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ — ΚΟΖΑΝΗΣ
ΚΟΝΙΤΣΑ — ΤΗΛ. (0655) 22079

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΕΙΔ. ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ - ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤ. ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΙΑΤΡΕΙΟ: ΘΕΜΙΔΟΣ 4 ΜΑΡΟΥΣΙ
ΟΙΚΙΑ: ΦΛΟΙΑΣ 23 " " " " " "
ΔΕΧΕΤΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ - ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΗΛ. ΙΑΤΡ. 80 24 122
ΚΑΙ ΠΕΜΠΤΗ 6 - 8 Μ Μ ΤΗΛ. ΝΟΣ. 80 69 013
ΜΕ ΡΑΝΤΕΒΟΥ ΤΗΛ. ΝΟΣ. 68 27 940

«ΚΟΝΙΤΣΑ»
Ε.Π.Ε.

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ
ΔΟΜΙΚΩΝ
ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ

ΜΠΟΥΛΤΟΖΕΣ - ΦΟΡΤΩΤΕΣ ΤΣΑΠΕΣ
ΚΟΜΠΡΕΣΕΡ - GRADAR - ΟΔΟΣΤΡΩΤΗΡΕΣ
ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΛΑΤΟΜΕΙΟΥ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ - ΣΥΓΚ/ΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΣΩΤ. ΛΩΤΟΣ & Β. ΧΑΤΖΗΜΕΛΕΤΙΟΥ
ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ 10 - ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΛΑΤΩΝΟΣ
ΤΗΛ 5138315

ΜΑΙΡΗ ΚΟΥΣΙΟΥ
ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ

Κηφισίας 69
Αμπελόκηποι Αθήνα

ΤΗΛ. 6924394

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΡΕΝΤΖΟΣ

Χειρουργός Οδοντίατρος

ΚΟΡΑΗ 8
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΤΗΛ. ΙΑΤΡΕΙΟΥ 39.817
» ΣΠΙΤΙΟΥ 70.153

Δέχεται καθημερινά: Πρωί 9.30 - 12 — Απόγευμα 5.0 - 9.30
και Σάββατο 8.30 π.μ. - 1.30 μ.μ. με ραντεβού

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ Γ. ΜΠΟΥΡΗ

ΧΕΙΡ. ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ - ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΙΔΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΘΕΙΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ CES ΠΑΙΔΟΔΟΝΤΙΑΣ
CES ΙΣΤΟΛΟΓΙΑΣ - ΕΜΒΡΥΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΟΜΑΤΟΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ PARIS VII

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 139 - 141
ΑΘΗΝΑ 114 72

ΤΗΛ : 36 37 051

Ξενώνας με 39 κρεβάτια - έργο της
Αδελφότητας Κερασοβιτών Αθηνών,
λειτουργεί στο Κεράσοβο. Τηλεφ. 0655 -
41.307.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν ν' α-
πευθύνονται και στην Αθήνα: κ. Ζάρα
τηλ. 8026395.